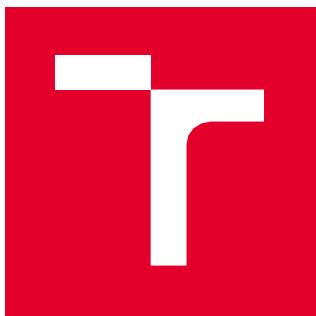

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV PROSTOROVÉ TVORBY

DEPARTMENT OF SPATIAL DESIGN

ADAPTABILITA SÍDELNÍ STRUKTURY SUBURBÁNNÍHO PROSTŘEDÍ

ADAPTABILITY OF THE SUBURBAN ENVIRONMENTAL STRUCTURE

TEZE DIZERTAČNÍ PRÁCE

SYLLABUS OF DOCTORAL THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Ing. arch. Barbora Jenčková

ŠKOLITEL

SUPERVISOR

doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.

BRNO 2025

Zadání dizertační práce

Ústav: Ústav prostorové tvorby
Studentka: **Ing. arch. Barbora Jenčková**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Urbanismus
Vedoucí práce: **doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.**
Akademický rok: 2024/25

Název dizertační práce:

Adaptabilita sídelní struktury suburbánního prostředí

Zadání dizertační práce:

Výzkum zahrnuje:

zkoumání aspektů adaptability urbánního prostředí vybraných měst brněnské metropolitní oblasti na případových studiích,
zkoumání zákonitostí dosavadního rozvoje sídel – teoretický výzkum a dedukce principů, jež budou dále uplatňovány při výzkumu případových studií,
zkoumání souvislosti adaptability sídel v perimetru Brna s hierarchizací a vytvářením polycentrické struktury na regionální úrovni,
srovnání v evropském kontextu, vyhledání souvislostí a korelace mezi nalezenými skutečnostmi, pokud tyto lze prokázat,
indukci závěrů, zobecnění – hledání možností, jak podpořit budování adaptabilních struktur sídel územněplánovacími nástroji.

Seznam literatury:

ANTROP, Marc, 1998. Landscape change: Plan or chaos?. Landscape and Urban Planning. 41(3-4), 155-161. DOI: DOI: 10.1016/S0169-2046(98)00068-1.

BATTY, Michael, 2013. The new science of cities [online]. 1. Cambridge, Massachusetts: MIT Press [cit. 2019-02-26]. ISBN 978-0-262-01952-1.

GILCHRIST, Alison, 2000. The well-connected community: networking to the edge of chaos. Community Development Journal. 35(3), 264–27. DOI: doi.org/10.1093/cdj/35.3.264.

HNILÍČKA, Pavel, 2012. Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů : urbanismus do kapsy. 2., dopl. vyd. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-592-4.

HRŮZA, Jiří, 2014. Svět měst. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1808-3.

KUČA, Karel, 2000. Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Praha: Baset. ISBN 80-862-2311-6.

LÖW, Jiří a Igor MÍČAL, 2003. Krajinný ráz. 1. vyd. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. ISBN 80-863-8627-9.

MAIER, Karel, 2012. Udržitelný rozvoj území. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4198-7.

MEHAFFY, Michael, 2015. Design for a living planet. Portland, Oregon: Sustasis Press. ISBN 978-0-9893469-5-5.

PORTUGALI, Juval, 2000. Self-Organization and the City. 1. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg. ISBN 978-366-2040-997.

ROZMANOVÁ, Naděžda a Zuzana GAJDÍKOVÁ, 2016. Principy a zásady urbanistické kompozice v příkladech. Vydání: první. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. ISBN 978-80-7538-073-9.

SALINGAROS, Nikos, Martin HORÁČEK, ed., 2017. Sjedená teorie architektury: forma, jazyk, komplexita. 1. Brno: Vutium. ISBN 978-80-7485-138-4.

SCALBERT, Irénée, 2011. The Architect as Bricoleur. Candide. Barcelona / New York, 4(072011), 69-88.

STEAD, Dominic, Vincent NADIN, Ruzan ALAVERDYAN et al., 2008. Spatial Planning: Key Instrument for Development and Effective Governance. Geneva: ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE.

VEREBES, Tom, 2014. Masterplanning the Adaptive City: Computational Urbanism in the Twenty-First Century. 1. New York: Routledge. ISBN 9781135055141.

Termín zadání dizertační práce: 29.5.2019

Ing. arch. Barbora Jenčková
student(ka)

doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.
vedoucí práce

doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Brně dne 29.5.2019

Ing.arch. MArch Jan Kristek,
Ph.D.
děkan

Prohlášení autora o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem dizertační práci na Téma **Adaptabilita sídelní struktury suburbánního prostředí** vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu, jakož i všechny další zdroje, ze kterých jsem vycházela, jsem uvedla v seznamu referencí připojeném v závěru této práce.

Dále prohlašuji, že jsem všechna převzatá vyobrazení v obrazové příloze této práce použila podle svého nejlepšího vědomí v souladu s aktuálně platnou legislativou týkající se ochrany autorských práv a řádně jsem v seznamu referencí uvedla zdroje použitých ilustrací.

Ing. arch. Barbora Jenčková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala všem, kdo mi byli nápomocni při přípravě disertační práce. Zejména chci poděkovat svému školiteli doc. Ing. arch. Jiřímu Palackému, Ph.D. za podnětné konzultace a připomínky. Děkuji velmi také Prof. Dr. Tadeja Zupančič, univ. dipl. inž. arh., která mi umožnila studijní pobyt na Univerzitě v Lublani, kde jsem získala cenné informace a souvislosti k této práci.

Velice děkuji i své rodině, která mi umožnila se této práci věnovat.

Abstrakt

Sídelní struktura se postupně a kontinuálně vytváří a proměňuje v souvislosti s proměnou přírodních a společenských podmínek.

Disertační práce se zabývá reflexí současných vědeckých poznatků z hlediska jejich uplatnění na základě zhodnocení dosavadního modelu tvorby a rozvoje sídel. Na urbánní strukturu je pohlíženo jako na živoucí organismus, který reaguje na podněty a proměňuje se. Zdravá a životaschopná je struktura, která je schopná adaptace. Zvláště sídla v perimetru velkých měst jsou konfrontována s potřebami adaptace na narůstající a proměňující se požadavky, jejich struktura reaguje na probíhající suburbanizaci.

V této práci je zkoumána adaptabilita struktury sídel v Metropolitní oblasti Brna, a to na území dvou správních obvodů obcí s rozšířenou působností – Židlochovic a Kuřimi. Je provedena kvalitativní analýza vývoje a proměny urbánních struktur s využitím mapových podkladů. Je porovnána míra dosavadního a plánovaného plošného rozvoje urbánních struktur, vypovídající o dynamice vývoje sídel. Analýzou vývoje a proměny urbánních struktur byla vysledována kvalitativní kritéria, jejichž výskyt ve sledovaném území zaznamenává poslední fáze výzkumu a které mají vliv na schopnost proměny sídelní struktury. Na základě nejfrekventovanějších jevů byly popsány charakteristiky, které jsou adaptabilním strukturám vlastní a které je proto potřeba sledovat při vytváření, rozvíjení a proměnách sídelních struktur tak, aby byly co nejlépe připraveny čelit aktuálním problémům.

Klíčová slova

struktura osídlení, polycentrická struktura, adaptabilita, elasticita struktury, územní plánování, sídelní kaše

Abstract

The settlement structure is gradually and continuously created and transformed in connection with the transformation of natural and social conditions.

The dissertation deals with the reflection of current scientific knowledge from the point of view of their application based on the evaluation of the current model of the creation and development of settlements. The urban structure is viewed as a living organism that responds to stimuli and transforms. A structure that is capable of adaptation is healthy and viable. Especially settlements in the perimeter of large cities are confronted with the needs of adaptation to growing and changing requirements, their structure responds to ongoing suburbanization.

This work examines the adaptability of the settlement structure in the Brno Metropolitan Area, namely in the territory of two administrative districts of municipalities with extended jurisdiction - Židlochovice and Kuřim. A qualitative analysis of the development and transformation of urban structures is carried out using map data. The rate of the current and planned area development of urban structures is compared, indicating the dynamics of settlement development. The analysis of the development and transformation of urban structures has traced qualitative criteria, the occurrence of which in the monitored area is recorded by the last phase of research and which have an impact on the ability of the settlement structure to transform. Based on the most frequent phenomena, the characteristics that are inherent in adaptable structures and which therefore need to be monitored when creating, developing and transforming settlement structures so that they are best prepared to face current problems were described.

Keywords

settlement structure, polycentric structure, adaptability, structure elasticity, spatial planning, urban sprawl

Obsah

Zadání disertační práce.....	3
Prohlášení autora o původnosti práce	5
Poděkování	6
Abstrakt	7
Klíčová slova	7
Abstract.....	8
Keywords	8
Obsah.....	9
Úvod.....	10
1. Analýza problému a cíl disertační práce.....	10
2. Současný stav poznání a teoretická východiska	11
3. Metody a územní rozsah výzkumu.....	12
4. Výzkum adaptability příměstských sídel v rámci metropolitní oblasti Brna a jeho shrnutí	14
4.1. A – První etapa výzkumu – kvalitativní analýza vývoje a proměny urbánních struktur	14
4.2. B – Druhá etapa výzkumu – kvantifikace a srovnání míry dosavadního a plánovaného plošného rozvoje urbánních struktur	21
4.3. C – Třetí etapa výzkumu – vyhodnocení kritérií adaptability sídelních struktur ve sledovaném území.....	23
5. Srovnání výzkumu v případových studiích s případovou studií ze Slovinska.....	26
6. Výsledky disertační práce, nové poznatky	27
7. Implikace, předpokládaný přínos výsledků práce.....	28
8. Závěrečné shrnutí a doporučení.....	29
Seznam prací autora se vztahem k tématu	34
Bibliografie.....	37
Seznam obrázků a grafů	42

Úvod

Vývoj urbánních struktur provází stálá postupná proměna, reagující na změnu podmínek. Tempo změn se spolu s rozvojem ekonomiky a proměnou životního stylu postupně zrychluje. Vliv větších měst včetně Brna na své okolí se projevuje ve stále větší vzdálenosti od perimetru města, v širším území, zahrnujícím sídla i krajinu. V příměstském prostředí se prohlubuje dopad suburbanizace, který vytváří tlak na proměnu území.

Dosavadní vývoj je tradičně charakterizován především plošným rozvojem sídel – rozrůstáním do krajiny, což koresponduje s požadavky na vymezování dalších zastavitelných ploch v příměstských sídlech. Proměnou prochází i již vytvořené, starší struktury sídel, které se přizpůsobují novým nárokům, adaptují se na novou situaci. Mění se jejich funkční potenciál, význam a postavení v sídelní struktuře.

Sídelní struktury, původně vytvořené pro určitý způsob užívání, se adaptují dle nových požadavků, nebo jsou nahrazovány strukturami novými.

Práce sleduje zákonitosti a charakteristiky adaptability sídelních struktur, protože struktura sídel jakožto způsob uspořádání území a jeho složek má zásadní vliv na kvalitu prostředí a života v něm.

1. Analýza problému a cíl disertační práce

Disertační práce sleduje proměnu struktury osídlení související s fungováním polycentrické struktury v perimetru metropole – metropolitní oblasti Brna – a východiska směřující k utváření adaptabilních sídelních struktur.

Pojem metropolitní oblasti je užíván ve smyslu jeho vymezení v politice územního rozvoje České republiky a zahrnuje území navazující na administrativní hranici Brna, jejichž život je podstatně ovlivněn tímto centrem. (politika územního rozvoje České republiky ve znění aktualizace č. 7, 2024)

Jsou proto sledovány příklady sídel v příměstském prostředí Brna (obce Židlochovicka a Kuřimska).

Struktura osídlení se zde vytvářela postupně. Rozšiřování sídel do krajiny se stále jeví jako zdánlivě nejsnazší způsob rozvoje sídel, o čemž svědčí stálé a kontinuální zastavování dosud neurbanizovaného území. Je stále důležitější započítávat veškeré známé dopady takového vývoje, což je dle prováděných výzkumů velmi obtížné. (Portugali, 2000), (Mehaffy, 2015)

Jedním z východisek autorem prováděného výzkumu je proto porovnání míry plošného rozrůstání sídel. Práce se zabývá mírou navrženého plošného rozvoje v platných územněplánovacích dokumentacích, které jsou směrodatné pro další vývoj sídelní struktury. Postupné naplňování koncepce, stanovené zejména v územních plánech, se v reálně budované sídelní struktuře projevuje se zpožděním, vzájemný synergický efekt některých realizovaných zásahů má citelný dopad na sídelní strukturu a na oslabení její adaptability. Suburbanizace je problematická jakožto změna poškozující udržitelný rozvoj území. (Maier, 2012).

Rozvoj suburbanizace Brna jako důsledek rozšiřování vlivu města do stále širšího okolí probíhá, a to kontinuálně po celou dobu jeho vývoje. V roce 2002 se jeví, že aglomerace města může být rámcově vymezena územím okresů Brno–město a Brno–venkov (Mulíček a Olšová, 2002). Je patrné, že koncentrace v centru metropolitní oblasti oslabuje autonomii obcí jako svébytných sídel, současně sídla v perimetru metropole dle předpokladu disponují dostatečně flexibilní urbánní strukturou, která poskytuje prostor pro polyfunkční využívání a posílení polycentrické struktury území. **Cílem této disertační práce je proto vysledování a popis charakteristických vlastností adaptabilních sídelních struktur.**

2. Současný stav poznání a teoretická východiska

Město je nesmírně složitý a dynamický systém a ve spojitosti se svou dynamikou se dotýká i perimetru svého suburbánního prostoru.

V souvislosti s **moderním vývojem měst bývá zmiňována „complexity theory“** – „teorie složitosti“. „Komplexní adaptivní systém je systém, ve kterém dokonalá znalost jednotlivých částí nezakládá automaticky zprostředkování dokonalého pochopení chování celého systému. Komplexní adaptivní systémy tvoří podmnožinu nelineárních dynamických systémů, CAS je vysoce interdisciplinární.“ CAS může být hierarchický, ale častěji vykazuje aspekty „sebeorganizace“. (Komplexní adaptivní systém, 2001-)

Pokud dávám CAS do souvislosti s vlastnostmi sociálních systémů, je potřeba zmínit vazby a vztahy těchto systémů a chování komunit. „Dobře propojené komunity je dosaženo, když se lidé cítí součástí sítě různorodých a mezikontinentálních vztahů. Tyto sítě udržují a vytvářejí integrované a dynamické společenské a organizační prostředí, které představuje život na okraji chaosu. Podporují známé vzorce interakce a kolektivní organizace, které se uplatňují v oblasti dobrovolnictví a komunitní práce.“ (Gilchrist, 2000)

. Celková změna krajiny je výsledkem složitých a interakčních přírodních a spontánních procesů a plánovaných akcí člověka. (Antrop, 1998)

Urbánní rozvoj se stále zrychluje. Přímý vztah mezi ekonomikou a urbanizací byl řešen v různých empirických studiích a bylo konstatováno, že **globální struktura růstu měst v kontextu ekonomiky je velmi podobná bez ohledu na kulturní rozdíly a bez ohledu na rozdíly v morfologické struktuře jednotlivých měst.** (Bettencourt, 2007)

Specifika vývoje a výstavby sídel se mění zejména od druhé poloviny minulého století, kdy došlo k zesílení urbanizačních procesů (Potočník, 2013). Tlak kvůli vyžadované proměně je v současnosti vyvíjen zejména na **původně svébytná sídla v příměstských oblastech velkých měst, jejichž role se zásadně mění a na nichž lze dobře sledovat možnosti adaptability,** které jsou předmětem výzkumného záměru této práce.

Sídelní struktura je hodnota permanentně se proměňující v čase. Struktura je schopna takového vývoje, který prokazuje její životaschopnost i při změně vnějších či vnitřních podmínek. Vnějšími podmínkami je myšlen např. způsob dopravní obsluhy, vnitřními změna funkčního využití aj.

Vzhledem k tomu, že sídlo je **komplexní nelineární systém** (Batty, 2013), není dopad zásahů předem odhadnutelný. **Město jako komplexní nelineární systém** definuje také Portugali. (Portugali, 2000)

Nelinearita souvisí se samoorganizací uvnitř systémů, „motýlí efekt“ se projeví tehdy, když i malá modifikace systému může mít významný dopad na chování celku. Ve smyslu této teorie člověk nedokáže zcela zohlednit všechny důsledky své činnosti.

Z hlediska udržitelného vývoje není účelné původní struktury bořit a nahrazovat je novými, evolučně je prokázáno, **že je mnohem výhodnější původní struktury zdokonalovat a adaptovat.**

Urbanistický návrh jako celek je transformací, která následně generuje nové celky, nové živé struktury. (Mehaffy, 2015).

Podstatná pro organizaci struktury je její **hierarchizace**, kterou se zabývá také Christallerova „teorie centrálních míst“ (velikosti a rozmístění sídel v sídelní struktuře především na základě ekonomických charakteristik) (Teorie centrálních míst, 2001)

Existuje **paralela mezi geometrickým vyjádřením organizace živých struktur různého měřítka a sídelní strukturou** – teoretické východisko navazuje na výsledky práce N. Salingarose a M. W. Mehaffyho (Mehaffy, 2015), které jsou paralelně prezentovány i v publikaci Sjednocená teorie architektury (Salingaros, 2017).

Urbanistický návrh často nazýváme kompozicí (uspořádáním prvků). Na základě logické dedukce je to ovšem zcela mylné, protože nic funkčního nevzniká ze samostatných částí bez vzájemných vztahů. Je to jen náš zjednodušující přístup, který může být riskantní. (Mehaffy, 2015)

Na města jako multimodální systémy nahlížíme „spíše jako na **konstelace interakcí, komunikace, ploch a sítí než jako na místo**. Jejich umístění je ve skutečnosti syntézou interakcí“. (Batty, 2013)

„Svět je mnohem méně plánován, než bychom si přáli, stojíme před úkolem zahrnout do generální teorie evoluce také soubornou teorii evoluce měst.“ (Matus, 2018)

3. Metody a územní rozsah výzkumu

Územní rozsah výzkumu

Výběr případových studií je veden územní příslušností k suburbánní oblasti – metropolitní oblasti Brna. Výběr se zaměřil na dvě oblasti v obdobné vzdálenosti od centra metropole Brna, oblast Kuřimska a Židlochovicka v rozsahu dnešních správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Obě území jsou sledována jako celky, protože takto lze vypořádat změny jak na úrovni sídel každé oblasti, tak dopad na provázanost a adaptabilitu celého ORP.

Obě území jsou součástí okresu Brno–venkov a současně **Metropolitní oblasti města Brna – OB3** – dle označení v Zásadách územního rozvoje Jihomoravského kraje (ZÚR JMK).

Správní obvod obce s rozšířenou působností Židlochovice:

24 sídel, celková rozloha 194,26 km², 34 552 obyvatel

Správní obvod obce s rozšířenou působností Kuřim:

10 sídel, celková rozloha 77,05 km², 24 319 obyvatel

Volba území na protilehlých světových stranách metropolitní oblasti vůči Brnu je dána vzájemně rozdílným charakterem území, které může umožnit vysledovat rozdílný dopad územních podmínek na utváření struktur sídel.

Metody výzkumu

- **Metoda A – Kvalitativní analýza vývoje a proměny urbánních struktur**

Byla provedena za účelem popisného a grafického vyjádření postupného přetváření struktur sídel v čase a prokázáním schopnosti sídelní struktury reagovat na dosavadní změny podmínek.

Byly vyhodnoceny kvalitativní charakteristiky s popisnými údaji pro jednotlivá sídla a v souhrnu:

1. rozhodující faktory vývoje území
2. zjištění formování komunikační sítě
3. popis vývoje urbánní struktury území (vybraných území)
4. vymezení současných struktur v území,
5. zjištění dominant a charakteristických znaků struktur,
6. vysledování zásadních změn struktur,
7. posouzení vlivu plánování na vývoj struktury území

- **Metoda B – Kvantifikace a srovnání míry dosavadního a plánovaného plošného rozvoje urbánních struktur**

Kvantifikace a srovnání míry dosavadního a plánovaného plošného rozvoje urbánních struktur s cílem nastínit předpoklad dalšího plošného rozvoje a další postupné proměny struktury, srovnat ji s mírou plošného rozvoje v posledních cca 200 letech, zachytit rozsah sídelní struktury, která již dokázala reagovat na změnu podmínek přírodních, hospodářských i sociálních

- srovnáním podílů zastavěných území (dosavadního vývoje zastavěnosti území) a rozvojových ploch (dle předpokladů územního plánování) vzhledem k nezastavěnému území
- srovnáním podílů rozvojových ploch vymezených v ÚPD obcí vzhledem k zastavěnému území
- srovnáním podílu stabilních struktur (vymezených nad mapami stabilního katastru v první fázi výzkumu) vzhledem k zastavěnému území (vymezeno územním plánem a předáno do dat územně analytických podkladů ORP)

- **Metoda C – Vyhodnocení kritérií adaptability sídelních struktur ve sledovaném území**

Bylo provedeno za účelem vysledování jevů, které přispívají k adaptabilitě struktur nebo ji naopak oslabují a na základě zastoupení těchto jevů tak vyhodnotit stupeň adaptability sídla.

Na podkladu analýzy vývoje a proměny urbánních struktur byla vysledována vybraná kvalitativní kritéria, jejichž výskyt ve sledovaném území zaznamenává třetí fáze výzkumu a které mají vliv na adaptabilitu sídelní struktury:

- + převaha kompaktních forem zástavby – která indukuje přítomnost stabilních struktur a tím dlouhodobě adaptabilní struktury v území,

- + přítomnost prostorotvorných volných forem zástavby – která implikuje přítomnost podstatného plánovaného novodobého rozvoje,
- + průmyslové a zemědělské areály zapojené do ostatní zástavby – které indukují dochovalé struktury původních velkostatků a obdobných struktur nebo areálovou zástavbu, která je druhotně propojena s ostatní zástavbou sídla,
- průmyslové a zemědělské areály mimo zástavbu – které indukují zpravidla přítomnost novodobých produkčních areálů (např. zemědělská družstva),
- logistické areály – zde představují novotvary velkoprostorových hal v krajině,
- + přítomnost struktur adaptovaných pro jiné využití v posledních 30 letech – indukují schopnost adaptace struktur v nedávné historii – např. konverze výrobních areálů,
- + multimodalita území, pestrost vazeb – pozorovatelná polyfunkčnost ve využívání území
- + polycentrická struktura sídla stávající / plánovaná – v sídlech s více centry,
- + mnohost komunikačních vazeb v rámci sídla – zaznamenává vícecestnou možnost obsluhy území

4. Výzkum adaptability příměstských sídel v rámci metropolitní oblasti Brna a jeho shrnutí

4.1. A – První etapa výzkumu – kvalitativní analýza vývoje a proměny urbánních struktur

Byla vyjádřena graficky mapovými podklady několika fází historického vývoje pro jednotlivé obce s vymezením „stabilních struktur“ (dokumentující kontinuálně dochované části struktury posledních cca 200 let) a popisem kvalitativních charakteristik, které byly pro sledované oblasti shrnuty:

- jev neutrální
- + kvalita území, kladný jev
- limit území, záporný jev

První etapa výzkumu – případová studie Židlochovicko - analýza sídel

Rozhodující faktory vývoje území zahrnují jevy:

- morfologie území - plochá až mírně zvlněná zemědělská krajina, převážně otevřená polní krajina s krajinnou dominantou - masivem Výhonu
- regulovaný tok řeky Svratky a její oboustranné přítoky – z pravé strany Šatava a Jihlava, z levé strany povodí Litavy (Cézavy) s dalšími přítoky, rozsáhlé záplavové území dříve zajmaly lužní lesy, nyní se jedná o intenzivně využitou zemědělskou krajinu
- + území je otevřené k jihu – hlavní je severojižní tranzitní směr, který sledují hlavní dopravní tepny i směr odtoků z území

Formování komunikační sítě

- + Železnice protíná Židlochovicko severojižně přibližně ve středu sledovaného území. Stávající konvenční železnici představuje trať č. 251. Trať Brno – Vídeň byla postavena r. 1839 a představovala razantní zásah do struktury některých sídel (Rajhrad). Připravován

je záměr vysokorychlostní železnice (v rámci ZÚR JMK označen jako koridor DZ11), veden téměř paralelně s konvenčním železničním koridorem.

- + Silniční dopravní infrastruktura je hierarchizována. Územím ORP jsou vedeny dvě dálnice – D2 a D52, které spolu s koridorem železnice zajišťují napojení na nadřazené sítě a průtah dopravy nadmístní včetně mezinárodní pře území (D2 směřuje z ČR na Slovensko, D52 směrem do Rakouska, železnice přes Břeclav na Slovensko i do Rakouska)
- + Síť silnic I. až III. třídy využívá převážně původní historické trasování cestní sítě. Trasy byly změněny pouze minimálně, z důvodu lokálních úprav a realizace ochvatů. Ve sledovaném území byl dosud realizován pouze obchvat Hrušovan u Brna, připravován je obchvat Blučiny, ostatní úpravy jsou řešeny pouze na úrovni územního plánování.
- Kapacita silniční sítě s konstantním nárůstem dopravy naráží na své limity a některé úseky silnic jsou periodicky dopravou zahlceny, zkapacitnění komunikací není vždy možné ani žádoucí.

Vývoj urbánní struktury území

- + Historická zástavba se stala základem pro další formování sídel všech obcí ORP. Dosud tvoří jádra obcí s infrastrukturou občanského vybavení, po většině je historická lokace i nyníším sídlem správy obce. Výjimkou jsou Rajhradice, Moutnice a Žatčany (tedy obce, které vznikly sloučením více původních sídel), kde jsou obecní úřady nově dislokovány.
- + Původní stabilní struktura vytváří blokovou strukturu organizovanou do ulic a podél komunikací, je tvořena těsnou řadovou zástavbou, která se v okrajích rozvolňovala.
- Novodobá a nová zástavba je zpravidla volná řadová, v okrajových polohách i zcela rozptýlená, někde nelze kompozici území vysledovat – je novější zástavbou stírána.
- + Ve starší zástavbě center je charakteristické využívání prvků vycházejících z krajové lidové architektury – sedlová střecha, okapová orientace.
- o Areály výroby a zemědělských družstev jsou specifické halovou zástavbou, struktury z období 2.polo. 20. stol. měly ve srovnání s dnešní halovou zástavbou výrazně menší měřítko i objem staveb. Dodnes jsou zpravidla umístěny mimo souvislou zástavbu obcí a tvoří samostatné enklávy v krajině, obdobně jako enklávy jiné výstavby specifického využití.
- Nejnovější areály pro produkční funkce jsou charakteristické výrazným, maximalizovaným objemem v kontrastu k ostatní zástavbě, vyskytují se v okolí D52 (Rajhrad, Syrovice), nejnověji jsou budovány u D2 (Blučina).
- Monofunkční drobná zástavba chat je typická pro příměstské území, zemědělské Židlochovicko ale nebylo hlavní doménou jejich rozvoje. V ORP se v poválečném období jejich stavba soustředila na oblast Výhonu, částečně i do několika dalších oblastí (okolí řek Jihlavy a Dunávky, oblasti zahrad (např. u Hrušovan), drobné objekty rozptýlené v krajině nezakládají stabilnější struktury a jejich rozvoj je po r. 1989 výrazně utlumován, mimo jiné z důvodu ochrany zbývajícího přírodního prostředí.

Vymezení současných struktur v území

- o Majoritní část území obcí je věnována rezidenčním funkcím a vybavenosti s tím spojené.
- o I původní zástavba věnovaná produkčním činnostem je nyní povětšinou užívána pro bydlení.
- V ORP jsou rozšiřovány především kapacity individuálního bydlení. Bytová výstavba je doménou pouze měst – Židlochovic a Rajhradu. V ostatních obcích je tradiční formou

rodinné bydlení. Legislativní úprava umožňuje umístění tří bytových jednotek v rodinném domě a dochází tak ke skryté formě rozvoje malokapacitní bytové zástavby. Je snaha o zahušťování a intenzifikaci využití stávající zástavby. Tendencí je zvyšování úrovně zástavby, využívání podkrovních prostor – maximalizace využití půdorysu staveb. Uvnitř pozemků tak stoupá zastavěnost a podíl zpevněných ploch na úkor zahrad a zemědělského využití.

- Produkční funkce v 2. pol. 20. stol převzala zemědělská družstva a výrobní areály a převážně zůstal tento stav zachován. Židlochovicko je výraznou zemědělskou oblastí a část areálových kapacit je ještě věnována zemědělství, nicméně podstatnější podíl zaujímají různé druhy podnikání zahrnující i výrobu.
- Využití areálů zemědělských družstev z 2. pol. 20. stol. se většinou již změnilo, a to znamenalo často i obměnu stavební struktury ve smyslu zvýšení staveb a zvětšení jejich objemu.
- Některé areály bez dalšího využití se po určitou dobu staly nevyužitými brownfieldy, vzhledem nedostatku stavebních pozemků se postupně přetvářejí pro nové využití, zpravidla opět produkčního zaměření.
- Volná krajina obsahuje i samostatné enklávy výstavby specifického využití – areály lesnického zaměření (v oblasti Výhonu, Nosislavského lesa a bažantnic), bývalý vojenský areál (Měnin – Dunavy) je transformován pro nové (sportovně – zemědělské) využití.
- Výrazně se v posledních cca 20 letech rozvinul sektor logistiky, který s sebou nese potřebu velkoprostorových skladových objektů, které jsou v kontrastu k ostatní zástavbě, lokalizovány podél hlavních dopravních tahů. Udržují si určitý odstup do zástavby obcí, nicméně v přehledné zemědělské krajině nelze optické vnímání kontrastů eliminovat.
- + K pozitivům velkoprostorových hal lze přičíst zmírnění dopadů zátěže z dopravy.

Charakteristické znaky struktur

- Obce jsou lokalizovány do údolních poloh a leží v blízkosti toků. Trasováním říční a komunikační sítě byl předurčen urbanistický rozvoj území.
- + Obce Židlochovicka jsou typické poměrně kompaktní zástavbou, rozhraní zastavěného území a navazující volné krajiny je jasně čitelné. Osamocené enklávy zástavby v krajině se vyskytovaly již historicky, jednalo se o usedlosti nebo areály specifického určení.
- + Stabilní struktury jsou zpravidla zachovány, byť dochází k obměně jednotlivých stavebních objektů. Stabilní struktury jsou využívány převážně pro bydlení.
- Struktury nové výstavby rezidenčních území nenavazují na charakter starší zástavby – mají tendenci vytvářet nové odlišné struktury (samostatně stojící stavby, často mají stanové střechy, krajově netypické krytiny, patrné jsou módní vlivy).
- Nová zástavba ve stabilní struktuře má nečíslně tendenci narušit původní kompozici.
- Proměna zástavby ploch produkčních v čase se projevuje razantnější náhradou starších struktur – nové objekty. Velkoobjemové sklady tvoří zcela novou strukturu v sídlech i v krajině, jsou umísťovány ve volné krajině, podél dopravních tahů.

Zásadní změny struktur

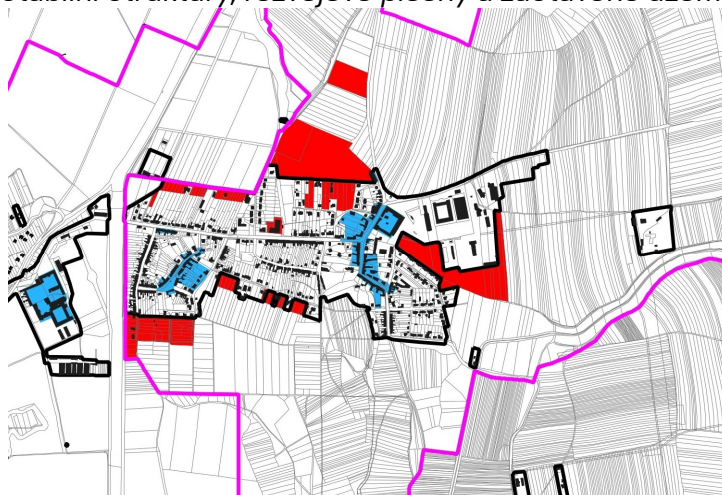
- Vliv na utváření struktury sídel měly významnější úpravy v krajině - regulace Svratky pod Brnem 1847 až 1853 i pozdější úpravy na toku (naposledy provedená protipovodňová opatření v Židlochovicích 1999, 2007).

- Z rozsáhlého území mezi Blučinou a Rajhradem zmizely lužní lesy a je zorněno, protkáno recipienty.
- + Zástavba obcí v krajině je velmi stabilní, území neobsahuje rozsáhlá nevyužívaná území zástavby (brownfieldy) ani větší souvislá území ležící ladem.
- K zániku obcí docházelo pouze výjimečně. Z důvodu zničení záplavami zanikla obec Čeladice.
 - o Z důvodu vzájemného srůstání nejbližších sídel došlo k propojení Třebomyslic do zástavby Žatčan, dále území Rozářina do Moutnice a spojení Loučky s Rajhradicemi.
- + Struktura stabilní zástavby většinou neprodělala zásadní změny. Došlo sice k posunu využití od smíšených zemědělských funkcí k čistému bydlení, forma zástavby určující prostranství ulic, návsí a náměstí je dodržena. Původní hospodářské dvorní trakty staveb byly často odstraněny.
- Pouze tam, kde původní zástavba ustoupila potřebě dopravy – rozšíření ulic a komunikací – došlo k narušení struktury, které je často dosud patrné (Židlochovice – nábrežní úsek silnice II/425).
- Po r. 1945 byl významným zásahem do území vznik zemědělských družstev jako oddělených areálů jiné struktury, s technologickými objekty (výšková síla apod.)
- Po r. 1989 znamenaly patrný zásah do struktury sídel developersky organizované výstavby nových obytných struktur (např. Syrovice, Medlov).
- o Neužívané výrobní plochy se stávají (zpravidla pouze dočasnými) brownfieldy - areál cukrovaru v Židlochovicích.
- o Nová koncepce obchodních služeb v supermarketech se projevila výstavbou pro komerci a služby (Rajhrad - centrum, Židlochovice – cukrovar), větší komerční centra v oblasti umístěna nebyla.
- V období po r. 2000 dochází k výstavbě logistické infrastruktury – v menším měřítku např. areál DPD Měnin, ve větším měřítku průmyslová zóna Rajhrad (podél D52 na Staré poště), v Syrovicích a v Blučině (ve výstavbě)

Vliv plánování na vývoj struktury území

- o Strategie a územní plánování podstatně ovlivňuje formování struktur území jakožto restriktivní nástroj, který určuje možnosti a podmínky využití.
- Zastavitelné plochy se rozšiřují na úkor zemědělské krajiny, vzhledem ke zpřísnění ochrany kvalitních půd zemědělského půdního fondu je zásah do volné krajiny stále obtížnější, avšak územní plány obcí v předcházejícím období vymezily často značné zastavitelné plochy, které jsou čerpány dosud.
- + Všechny obce ORP mají platné územní plány, regulace zástavby je nastavena v jednotlivých obcích různým způsobem, je parná snaha nastavit specifické podmínky každé obce zvlášť, zohlednit zkušenosti s řešením předchozích problémů, ponechat dostatečné možnosti rozvoje nejen ve smyslu vymezení nových ploch pro výstavbu, ale zejména možnosti přestaveb a přetváření původní struktury.

Obr. 1: Vymezené stabilní struktury, rozvojové plochy a zastavěné území – Rajhradice

První etapa výzkumu – případová studie Kuřimsko - analýza sídel Kuřimska, proměny urbanistické struktury

Rozhodující faktory vývoje území:

- morfologie území - oblast je součástí pahorkatiny až členité vrchoviny v předhůří Českomoravské vrchoviny. Část území zasahuje do Boskovické brázdy, která se směrem na západ zvedá do Hornosvratecké vrchoviny, z jihovýchodu do území zasahuje okraj Bobravské vrchoviny východní okraj území je již součástí Dražanské vrchoviny, je tedy na pomezí různých krajin.
- + Území ORP je protnuté boskovickou brázdou ve směru jihozápad – severovýchod. Zvlněná krajina je pestrá a zahrnuje velký podíl lesních porostů, ale i plochy zemědělské.
- + Krajina má mimo produkční funkce i funkci rekreačního zázemí širší části metropolitního území.

Formování komunikační sítě

- Železnice prochází územím Kuřimska severozápadním směrem od Brna. Stávající konvenční železnice tvoří trať č. 251. Původní železniční trať z Brna do Tišnova byla otevřena 1885.
- Silniční dopravní infrastruktura zahrnuje silnici I/43 a síť silnic II. a III. třídy.
- Síť silnic I. až III. třídy využívá převážně původní historické trasování cestní sítě.
- Trasy byly změněny pouze minimálně, realizovány byly lokální úpravy a doplnění komunikační sítě. Ve sledovaném území byl dosud realizován pouze obchvat Čebína, na který má ve směru na Tišnov navázat obchvat Hradčan a zajistit tak plynulejší silniční propojení ve směru od Brna k Tišnovu.
- Problematická je především neexistence kapacitního silničního propojení na sever od Brna.
- Nadmístní doprava je realizována po silnici I/43 – propojení severním směrem od Brna.
- + Podstatným záměrem je připravovaná silnice I. třídy v přeložené trase v koridoru vymezeném v ZÚR JMK pod označením DS41 a navazujícím DS40 a propojením DS45 okolo Kuřimi k nynější I/43.
- Kapacita silniční sítě není dostačující ani směrem na Tišnov, kudy je realizována značná kapacita každodenní dojížděky za prací a do škol do Brna.

Vývoj urbánní struktury území

- Historická zástavba, patrná již v mapách Stablního katastru (1825) položila základ urbanistické struktury všech sídel ORP. Historická jádra obcí zahrnují zpravidla jen prostor návsi nebo oboustranně obestavěné komunikace, podíl trvalých (nespalitelných) staveb, které stabilní katastr zaznamenal, čítá často pouze několik domů. Historický základ zástavby je patrný spíše v menších sídlech (Moravské Knínice, Hvozdec) a ve Veverské Bítýšce v prostoru náměstí. Zástavba se dle polohy a významu sídel liší (městská struktura náměstí ve Veverské Bítýšce je zcela odlišná od základu struktury Jinačovic). Těsná řadová zástavba je typická pro centrum Veverské Bítýšky, Hvozdec má naopak rozptýlenou zástavbu jednotlivých usedlostí.
- + Historická struktura položila základ následné zástavby, určila trasování komunikací v sídlech.
- Netypická je struktura obce Česká, která patří mezi nejmladší osady v Jihomoravském kraji, byla založena v roce 1784 – pozemky usedlostí byly určeny pravidelným rozparcelováním v rámci raabizace.
- + V r. 1825 byl plošný rozsah sídel ještě nevelký, následný rozvoj do období 50. let 20. stol. znamenal doplnění a rozvětvení komunikační sítě a výstavby ve většině obcí.
- + Zejména se prudce proměnila Kuřim, kde jsou realizovány ve 40. letech na polích severně od Kuřimi výrobní haly kuřimského závodu Zbrojovky (později TOS Kuřim). Vznik pracovních příležitostí znamenal rozvoj bydlení a následně zajištění ostatních potřeb města.
- Na snímkování z r. 1953 je dobře patrný rozvoj výstavby v 50. letech, včetně zástavby v Podlesí – rezidenčního satelitu Kuřimi.
- + Rozvoj Kuřimi jako průmyslového města je v rámci ORP výlučný. Původní zástavba do 19. stol. je zahrnuta v rámci dnešního celku, podstatné struktury města byly založeny až v pol. 20. stol. a určily charakter struktury sídla.
- + Centrem města Veverská Bítýška je historická struktura okolo náměstí. Trasy komunikací jsou z období 19. stol. a dříve, od historické stopy se odvíjelo rozložení a forma následných struktur.
- Ostatní obce v severní části ORP si podržely strukturu venkovských sídel, došlo pouze k její doplnění.
- Obce nejbližšího perimetru Brna – Česká, Lelekovice, Rozdrojovice a Jinačovice se v průběhu času značně rozrůstají plošně, dynamický vývoj nastává hlavně po r. 1989, kdy se v rámci suburbanizace Brna hledají nové plochy pro rozvoj bydlení. Česká v tomto období prakticky srůstá s Ivanovicemi u Brna, které jsou již součástí města Brna.
- Rozvoj průmyslu po 2.sv.v. se odrazil v rozrůstání produkčních ploch i mimo průmyslovou zónu v Kuřimi – těžba a zpracování kamene v Čebíně, obalovna kameniva v Kuřimi, RICO – dnes Hartmann Veverská Bítýška.
- Poloha v rekreačním zázemí Brna přinesla i do ORP Kuřim budování rekreačních chat – týká se zejména obcí v okolí Brněnské přehrady – Rozdrojovice, Jinačovice, ale i v České.

Vymezení současných struktur v území

- Podstatnou funkcí menších sídel je bydlení, zástavba bydlení je realizována mimo města především drobnou strukturou rodinné zástavby, zahrnující zástavbu samostatně stojící, dvojdomy nebo řadovou výstavbu v závislosti na poloze lokalit a stáří struktur.
- Bydlení jsou převážně věnovány i dochované struktury původní zástavby, pokud se nejedná o monofunkční stavby např. kostela, fary, hostince apod.

- Bytové domy jsou výrazně zastoupeny ve městech – Kuřim, Veverská Bítýška.
- + Zástavba Kuřimi severně od dráhy zahrnuje bytové sídliště z poválečné doby, které určilo strukturu nového centra města.
- Sídlíště panelového typu, tvořené bodovými panelovými domy se vyskytuje na okraji Veverské Bítýšky.
- Nová bytová zástavba se podílí na výrazu České.
- Halové objekty jsou zastoupeny v areálech výroby a podnikání. Průmyslová zóna zaujímá severní část města a vytváří samostatnou oddělenou strukturu, naopak areál ve Veverské Bítýšce je obklopen územím města.

Charakteristické znaky struktur

- Sídla v ORP jsou značně různorodá a lze je s jistou mírou nadsázky prezentovat jako vzorkovnici dopadů suburbanizace na různé typy osídlení.
- Oblast obsahuje sídla o velikosti od 351 do 11263 obyvatel, již tím je dána rozdílnost a nepoměr v jejich postavení vůči Brnu jako centru oblasti.
- Obsahuje jak sídlo s rozptýlenou strukturou venkovských usedlostí (typickou pro Českomoravskou vysočinu) – Hvozdec, tak vesnici s těsnou řadovou zástavbou organizovanou okolo návsi (Moravské Knínice), vesnice se zástavbou formovanou morfologií a komunikační sítí (Chudčice, Čebín), raabizační osídlení České, které se rozvinulo do pravoúhlé sítě ulic.
- + Kuřim se vyvíjela jako město především průmyslové, správní centrum oblasti, je jedním z nejvýrazněji se měnících sídel brněnské metropolitní oblasti, obsahuje mix různých struktur – od ulicové struktury jižní části přes volnou strukturu sídlišť po areály halové výstavby v části severní.
- Kuřim zahrnuje veškeré funkční složky města, přesto není jasně dána jeho identita, nemá jednoznačné centrum.
- Město Veverská Bítýška naopak má jasné centrum, zformování novodobých struktur v jeho okolí se jeví poněkud nahodilé a nesourodé.
- + Společným rysem celé oblasti je vysoká atraktivita pro bydlení, daná pestrou krajinou s lesy a rekreačním potenciálem, logický je tedy i zájem na rozvoji bydlení.
- Problematické je dopravní propojení s centrem.

Zásadní změny struktur

- + Poloha obcí v krajině je stabilní, proměna struktur je v části území značná – plošný rozvoj je velmi výrazný zvláště od pol. 20. stol. a rozvoje průmyslu v území.
- Nejvýznamnějším zásahem je rozvoj průmyslových zón, proměna venkovských sídel v města.
- S výrobou se rozvíjí bydlení – jsou stavěny volné struktury sídlišť. Jak halové areály výroby, tak sídliště bytové zástavby novodobé éry představují výrazný zásah do sídel a výrazně mění jejich charakter – nejzřejměji v Kuřimi.
- Po r. 1989 rozvoj měst pokračuje, vznikají komerční areály, výrobní kapacity i bydlení.
- Tempu rozvoje zástavby neodpovídá tempo rozvoje dopravní infrastruktury. Zásadní dopravní tepna oblasti – silnice I/43 dosud nebyla realizována.

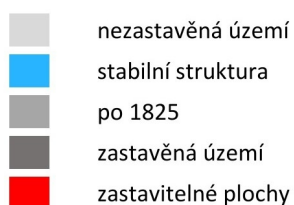
Vliv plánování na vývoj struktury území

- Strategie a územní plánování podstatně ovlivňuje formování struktur území jakožto restriktivní nástroj, který určuje možnosti a podmínky využití.
- + Všechny obce ORP mají platné územní plány, uplatňující požadavky na rozvoj sídel rozdílným způsobem, odpovídajícím charakteru obcí. Jsou vymezovány plochy změn pro výstavbu, podmínky územních plánů upravují i možnosti přetváření původních struktur.

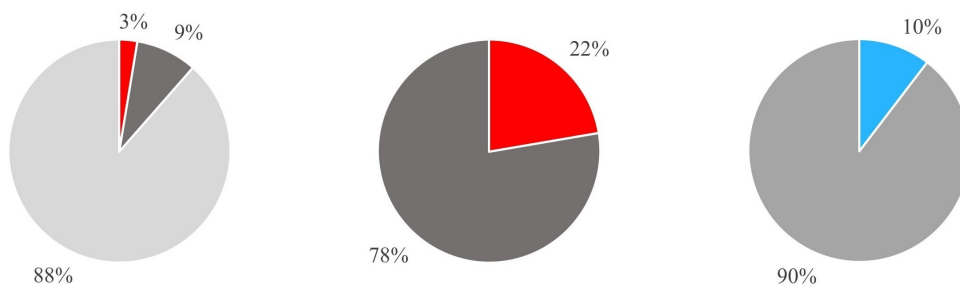
4.2 B – Druhá etapa výzkumu – kvantifikace a srovnání míry dosavadního a plánovaného plošného rozvoje urbánních struktur

Obce ORP Kuřim i ORP Židlochovice jsou součástí brněnské metropolitní oblasti. Přesto jsou obě oblasti dosti rozdílné a mají rovněž různé perspektivy dalšího rozvoje, jak vyplývá z kvantitativního srovnání rozvoje území a je popsáno níže.

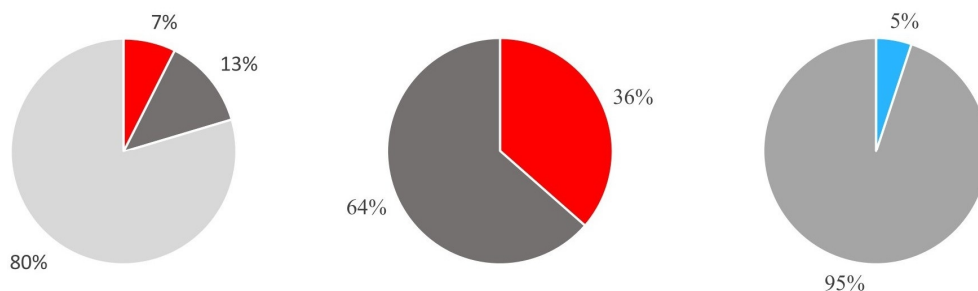
legenda

Obr. 2: Celkový průměr hodnot za ORP Židlochovice:

Obr. 3: Celkový průměr hodnot za ORP Kuřim:

Na srovnání mapových podkladů bylo prokázáno, že mají dochován jiný podíl stavebních struktur z minulosti. Obce Židlochovická měly rozvinut velký podíl stabilních struktur již v 19. stol., podstatná část obcí Kuřimska měla mnohem menší rozsah zástavby oproti současnému stavu. Na počátku 19. století oblast severně od Brna na svůj zásadní stavební rozvoj teprve čekala, zatímco agrární jih měl základ sídel již stabilizován.

Největší podíl stabilních struktur mají malá sídla, zejména ta, která byla význačnými sídly již na počátku 19. století a posléze se jejich rozvoj z různých důvodů zbrzdil. Větší podíl stabilních struktur (vymezených pro účely této práce) neznamena, že je sídlo stabilnější jako celek, dokládá pouze, že následný vývoj nebyl až tolik překotný.

V zásadě platí, že větší podíl stabilní zástavby znamená méně dynamicky se rozvíjející sídlo, dokládá, jaký podíl struktury sídla byl stabilizován již v 19. stol. Mezi tato sídla patří např. Měnin, Nosislav nebo Těšany. Ve většině sídel ORP Židlochovice se pohybuje kolem 10–15 %. Také Židlochovice jako sídlo ORP mají deseti procentní podíl stabilních struktur. V Židlochovicích je podíl stabilní struktury ovlivněn výrazným podílem areálu zámku na celkové rozloze města.

Podíl stabilních struktur na celkové rozloze zastavěných území obcí ORP Kuřim se ve většině případů pohybuje okolo 5 %. (Pouze menší obce, dále od centra metropole mají podíl vyšší - např. Hvozdec nebo Moravské Knínice.) Je tedy patrné, že podstatná část stavebních struktur vznikla až v průběhu 2. pol. 19. a 20. století.

Podíl stabilních struktur města Kuřimi je pouze 3%, což odpovídá skutečnosti, že podstatná část území města vznikla až v průběhu 2. poloviny 20. století.

Také další perspektiva rozvoje se u obou srovnávaných ORP liší. Zatímco ORP Židlochovice má v rámci zastavitelných ploch vymezených územních plánech navrženo k zástavbě od 1% do 5% celkové rozlohy katastrálního území jednotlivých obcí, v ORP Kuřim tento podíl činí od 3% do 16%. Největší podíl zastavitelných ploch v rámci ORP má přímo město Kuřim, které se rozvíjí ve velmi výrazné subcentrum v rámci brněnské aglomerace.

Nižší podíl zastavitelných ploch na Židlochovicku zohledňuje skutečnost, že sídla se nacházejí ve velmi intenzivně obdělávané zemědělské krajině s velkým podílem hodnotných půd 1. a 2. třídy ochrany ZPF. Výraznější plošný rozvoj také naráží na ochranu krajinného rázu, zejména pokud se jedná o rozvoj zástavby průmyslové nebo logistické.

Oproti tomu Kuřimsko se jeví jako velmi dynamická rozvojová oblast. Dle rozsahu zastavitelných ploch vymezených územním plánem očekává zejména město Kuřim ještě výraznou proměnu.

Celkový podíl vymezených zastavitelných ploch ORP Židlochovice dosahuje 3% celkové výměry oblasti, přičemž zastavěná území činí v souhrnu 9%.

V ORP Kuřim činí podíl vymezených zastavitelných ploch 7% z celkové výměry oblasti, podíl souhrnu současných zastavěných území na celkové rozloze ORP je 13%.

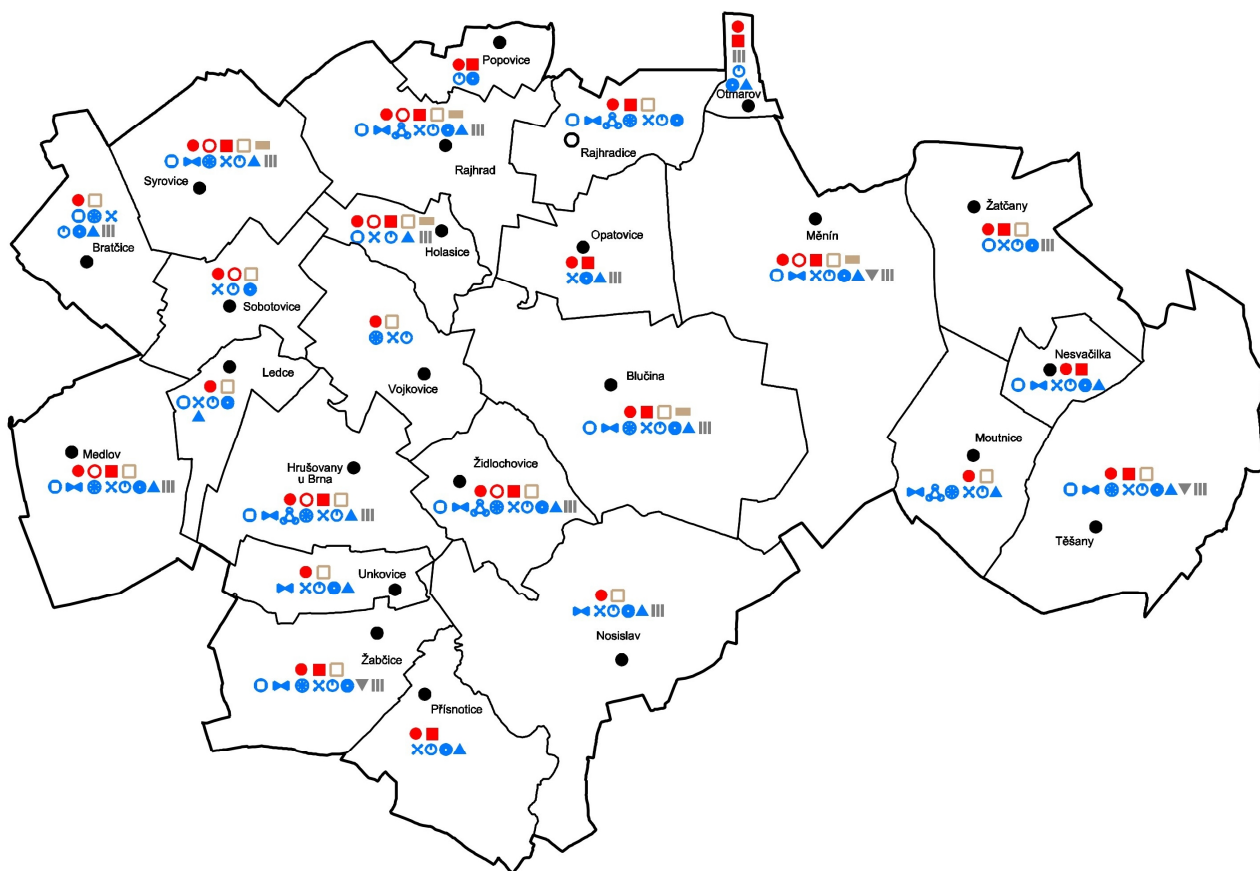
4.3 C – Třetí etapa výzkumu – vyhodnocení kritérií adaptability sídelních struktur ve sledovaném území

Jednotlivé obce byly podrobeny multikriteriální analýze, která zachytila přítomnost sledovaných jevů v jejich správních územích.

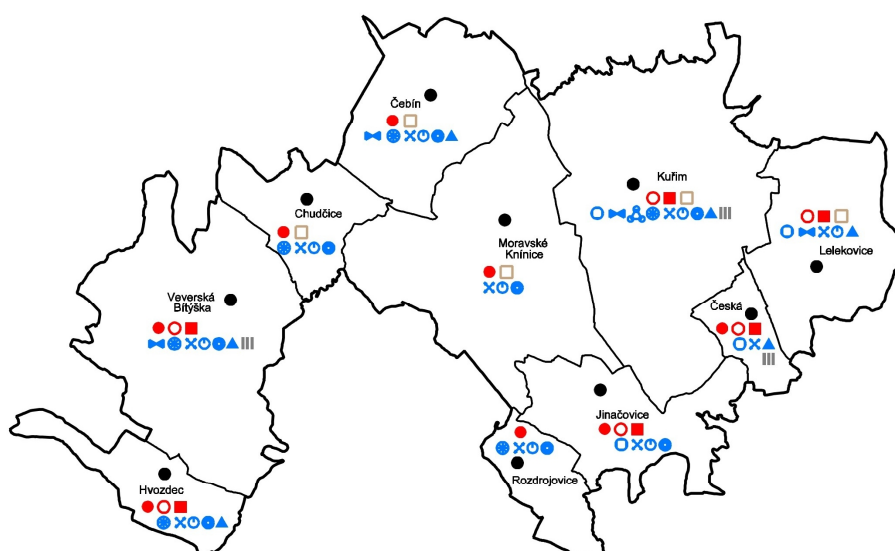
Legenda sledovaných charakteristických vlastností struktur:

- převaha kompaktních forem zástavby
- přítomnost prostorotvorných volných forem zástavby
- průmyslové a zemědělské areály zapojené do zástavby
- průmyslové a zemědělské areály mimo zástavbu
- logistické areály
- přítomnost struktur adaptovaných pro jiné využití v posledních 30 letech
- multimodalita území, pestrost vazeb,
- polycentrická struktura sídla stávající/ plánovaná
- mnohost komunikačních vazeb v rámci sídla
- prostupnost krajiny a sídla
- přehledná orientace v území
- převažující část struktury umožní různorodost funkcí, polyfunkčnost
- místně specifické struktury – vztah struktury k lokaci
- brownfiledy, nevyužitá území v zástavbě
- výrazné monofunkční struktury

Obr. 4: Schematické mapy výskytu charakteristických vlastností struktur

Správní obvod obce s rozšířenou působností Židlochovice

Správní obvod obce s rozšířenou působností Kuřim

Na základě nejfrekventovanějších jevů ovlivňujících adaptabilitu území bylo vytvořen souhrnný **popis charakteristických vlastností adaptabilních sídelních struktur**:

A. Postupné přetváření struktury v čase – je patrné na všech vymezených stabilních strukturách. U všech sledovaných stabilních struktur došlo k postupné proměně využití, spojené povětšinou s rekonstrukcí objektů, které jsou jejich součástí, dílčí náhradou struktur při odstranění původních staveb a umisťování staveb nových, které se pak nadále spolupodílí na vytvoření funkčního celku. Demonstrace postupného přetváření na vzorku obcí Kuřimska a Židlochovicka ověřuje hypotézu, že „postupně utvářená struktura osídlení podle předpokladu disponuje takovou strukturou vazeb, která poskytuje vzhledem ke změnám podmínek dostatečnou adaptabilitu“.

B. Kompaktní struktury jsou základem adaptabilních struktur ve sledovaných oblastech, protože historický základ sídel v brněnském sídelním prostoru byl dle krajové tradice stavitelství vytvořen kompaktním způsobem. V obdobné struktuře jsou jednotlivé stavby, které se na kompozici podílejí, v těsných územních vazbách, dílčí úpravy zástavby respektující původní strukturu tak vytvářejí dlouhodobě stabilní prostředí i při funkční obměně.

Volná kompozice zástavby je v menších sídlech proto ojedinělá a je zde spíše doménou měst a jejich novodobých monofunkčních struktur.

Proměny kompaktních struktur sídel v čase prokazují, že mají schopnost reagovat na změny podmínek – přírodních, hospodářských i sociálních, jsou tedy adaptabilní.

C. Původně tradiční zapojení produkčních struktur do sídel se s postupem specializace výrobních funkcí, intenzivním využíváním a specifikací oborů vytrácí, produkční plochy jsou vyčleněny mimo majoritní zástavbu sídel a tvoří samostatné průmyslové a zemědělské areály s monofunkční zástavbou, následované v posledních desetiletích logistickými areály. Část produkčních ploch se druhotně zapojuje do zástavby sídel při jejich plošném rozšiřování.

Následná adaptace monofunkčních produkčních areálů pro jiné funkce je problematická – vyžaduje zásadnější proměnu území, často je provázena fází brownfieldů, která konverzi pro jiné využití předchází. To znamená, že na adaptabilita starších produkčních struktur na změny podmínek je závislá na schopnosti jejich zapojení do fungování sídel, monofunkčnost a specializace staveb omezuje schopnost další adaptace, snížená adaptabilita je poměrně často spojená s izolovaností specifické funkce.

D. Propojenost struktur, mnohost komunikačních vazeb je znakem adaptabilní struktury, protože umožní lépe reagovat na potřeby změn, zajistit obsluhu území v případě nenadálých událostí, vytvářet krátké vzdálenosti a spojení v rámci struktur a tím efektivní užívání a úpravy struktury, umožňuje efektivní sebeorganizaci (typicky zde např. plynoucí z dopravní obslužnosti území).

E. Prostupnost krajiny a sídla, přehledná orientace v území je podstatná pro vzájemnou interakci sídla a krajiny, sídel vzájemně, efektivní organizaci vazeb v širším území a je tedy znakem adaptabilní struktury

F. Multimodalita území, umožnění polyfunkčnosti využívání a pestrost vazeb je předpokladem víceúčelovosti a tím snadné obměny - je podstatou snadné adaptace struktury a celého území.

G. Polycentrická struktura předpokládá vytváření více uzlových bodů, poskytujících podstatné specifické funkce v rámci struktury, umožňuje hierarchizaci a logické členění území. Ve sledovaném území je polycentrismus patrný a potencionovaný v rámci větších sídel – měst Kuřim, Židlochovice, Rajhrad.

Jednotlivá menší sídla jsou utvářena monocentricky, velikostní parametry nevytvářejí potřebu diferenciaci více center. Prostředí každé ze sledovaných oblastí je ve své podstatě polycentrické, kde jednotlivá sídla představují centra osídlení různé hierarchické úrovně, hlavními centry osídlení jsou města – zejména sídla ORP (Kuřim, Židlochovice), dalšími podružnými centry Veverská Bítýška (ORP Kuřim), Rajhrad (ORP Židlochovice).

Z hlediska adaptability má polycentrismus zásadní význam – jednotlivá subcentra se v případě potřeby dokáží vzájemně doplňovat i nahrazovat. (Při omezení nebo kolapsu funkčnosti jednoho subcentra jej dokáže jiné zastoupit, struktura jako celek se přizpůsobí, adaptuje).

H. Místně specifické struktury – jsou při vytváření adaptability území podstatné, protože vytvářejí jedinečnost území, svébytnost sídla a tím i vztah k místu – spoluvytvářejí génia loci. Jsou neopominutelnou hodnotou, která může být základem následných struktur, jejich řídicím prvkem, dominantou. Nemusí se nutně jednat o struktury vystavěného prostředí.

Místně specifické struktury směřují možnosti proměny území, jedná se o „opěrné body“, které ovlivňují adaptabilitu ve smyslu uchování podstatných hodnot území, zpravidla se jedná o netrvanlivější součásti struktur.

5. Srovnání výzkumu v případových studiích s případovou studií ze Slovinska

Případové studie z prostředí okolí Brna lze srovnat v kontextu evropského prostředí s jinými příklady, se kterými je spojí obdobné podmínky (kulturní okruh, historie, klima). V rámci studijního pobytu v Lublani proto byl studován případ obce Mengeš, nacházející se 17 km od Lublaně. Práce „Development and transformation of suburban settlements with the case study of Mengeš“ (Potočnik, 2013) popisuje vývoj a problémy podobné vývoji sídel příměstského prostoru Brna.

6. Výsledky disertační práce, nové poznatky

Případové studie zahrnují teoretický výzkum a sledování principů utváření struktur, důvody formování sídel, rozrůstání, zániku a transformace struktur, sledování kvantitativních ukazatelů rozvoje a multikriteriální analýzu území.

Charakteristickým rysem všech menších sídel (mimo města Rajhrad, Židlochovice, Kuřim) je podstatný podíl stabilní struktury (ve smyslu definice této práce), která je v současnosti využívána majoritně pro bydlení. Samostatně je z obcí vyčleněna zástavba pro produkční funkce, která je zastoupena zejména areály bývalých i dosud funkčních zemědělských středisek.

Charakteristickými znaky zástavby a lokálními dominantami jsou zpravidla stavby občanského vybavení (kostely, obecní úřady, školy).

Města naopak prošla zásadnějším růstem a proměnou urbanistické struktury, mají podstatný podíl novodobých a nejnovějších struktur a disponují širší škálou druhů zástavby (bydlení, různé druhy občanského vybavení, specifické druhy výroby a tím i rozsáhlejšími monofunkčními částmi struktur.

Polycentrické utváření struktury lze vysledovat pouze uvnitř větších sídel a obcí, které historicky vznikly spojením několika původních sídel. Většina sídel ve sledovaných oblastech nedosahuje takového rozsahu, aby generovala potřebu vytváření subcenter, což ovlivňuje potřebu multimodality a elasticity.

Struktura území ORP se chová polycentricky jako celek (propojenost vazeb), kde jsou města v pozici oblastních center a jednotlivé obce vytvářejí subcentra a zajišťují funkční prostředí na lokální úrovni, jejich úroveň je proměnlivá a neodpovídá vždy velikosti sídel. Rozhodující je možnost zajištění funkcí – služeb, občanského vybavení v dosažitelné vzdálenosti, což v příměstském prostoru Brna znamená dosud především dosažitelnost individuální automobilovou dopravou. Hustota osídlení umožňuje jen omezenou obsluhu IDS, pěší a cyklistická propojení jsou užívána spíše pro rekreační účely. Tím, že sídla ve sledovaných oblastech do značené míry spolupracují na zajištění konkrétních druhů služeb a vybavenosti, dochází fakticky k polycentrickému využívání oblasti.

Multimodalita (víceúčelovost využívání) se projevuje zejména v menších sídlech založených na struktuře hospodářských dvorů, které jsou i dnes využívány pro různé funkce – mimo bydlení i služby, drobnou výrobu.

Nová nebo připravovaná výstavba, univerzálně využitelná pro více funkcí, se realizuje v rozvojových podnikatelských plochách, kde jsou realizovány nové objekty, které jsou již koncipovány tak, aby bylo možné je funkčně upravovat – pro výrobní, obchodní nebo skladové funkce.

Starší areály výroby jsou často neadaptabilní (např. zemědělská střediska) a pokud došlo k ukončení konkrétního využití, jsou zpravidla nahrazeny novou strukturou. Areály brownfieldů se ve zkoumaných oblastech prakticky nevyskytují, v současnosti jsou již využity pro nové funkce (cukrovar Židlochovice), což je přímý důsledek (relativního)

nedostatku rozvojových ploch. Ne vždy je využití zcela adekvátní významu lokality a místa (býv. cukrovarní rafinerie Hrušovany).

Elasticita je vlastností adaptabilních struktur, projevuje schopností reagovat na proměnu, umožňuje odolnost proti nenadálým změnám, projevuje se formováním struktur, které se přizpůsobují novým potřebám.

7. Implikace, předpokládaný přínos výsledků práce

Výsledky práce poskytují **zhodnocení sídelních struktur ve dvou celistvých oblastech metropolitní oblasti Brna**.

Ve výsledcích kvalitativní analýzy byly popsány charakteristiky struktur sídel v perimetru Brna. **Způsob a tempo formování struktur** sídel dokládají kvantitativní bilance podílů stabilních struktur a plánovaného rozvoje v rámci sídel i v rámci území celých ORP.

Výsledky podávají **obraz o současném stavu a výhledových možnostech sledovaného území**.

Jsou tedy **podkladem, na jehož základě lze vyhodnocovat další možnosti rozvoje, kvalitativního zlepšování stavu sídel**. Spolu se sledováním kritérií adaptability výsledky implikují další možnosti kvantitativního růstu sídel a mohou být využitelné jako podklad při vytváření územně plánovacích dokumentací – např. v rámci vyhodnocování využívání zastavěného území a zastavitelných ploch, při návrzích úměrného rozvoje sídel.

Výsledky mohou být podkladem pro vytvoření podpůrného nástroje pro návrh optimální míry rozvoje sídel, jako pomocného nástroje při prověřování územních plánů a usilování o jejich optimalizaci. Vyhodnocení míry adaptability by případně mohlo být sledováno jako jev Územně analytických podkladů.

Pro širší zobecnění závěrů práce a vytvoření nástroje by bylo potřebné ověřit závěry práce nejprve zpracováním většího počtu sídel a rozsáhlejšího území tak, aby bylo možné prokázat statistickou významnost vybraných jevů.

Mohou být i podkladem pro následné vytvoření metodiky územního plánování pro stanovení kvantitativního a kvalitativního rozvoje sídel.

Adaptabilita sídelních struktur je podstatnou vlastností z hlediska schopnosti čelit současným problémům.

Aktuálně mezi problémy patří potřeba adaptovat se na **klimatické změny**, které s sebou přinášejí problémy na více úrovních. Změna klimatu přináší stále vyšší riziko extrémních klimatických jevů, kterými je nezbytné se zabývat i při užívání a plánování území a urbánních struktur.

Extrémní klimatické jevy zahrnují mimo jiné povodně, plánování území je třeba řešit s ohledem na stanovená záplavová území a postupně zpřesňované plány povodňových rizik, plány ohrožení území, dosavadní vývoj některá rizika podceňoval a urbanizovaná území se tak rozšířila i do ohrožených lokalit v nivách vodních toků včetně velkých měst,

protože ne všude se dosud projevila negativní historická zkušenost (jako např. v okolí Svratky u Rajhradu, kde opakovaná povodeň znamenala likvidaci obce Čeladice v její původní poloze).

Rozvojová území i úpravy stávajících struktur musí být nutně navrhovány jako dostatečně odolné a adaptabilní, tedy pokud možno tak, aby byla co nejlépe připraveny na veškerá předvídatelná rizika. Nelze proto sídla rozvíjet do území ohrožených vyhodnocenými rizikovými jevy. Stávající struktury je potřeba v takových územích omezit, minimálně zajistit ochranu území např. protipovodňovými opatřeními.

Aktuální změny znamenají také zvýšení migrace obyvatel, což znamená jednak nutnost pokrytí životních potřeb imigrantů kapacitami krátkodobého i dlouhodobého bydlení, ubytování, vybavení (zdravotnictví, školy, zaměstnanost), současně je potřeba zamezit emigraci dorůstající generace, která v současnosti i v Brně a okolí nenalézá adekvátní možnost bydlení i dalšího uplatnění nabytého vzdělání, naráží na limity vybavení pro školství i zdravotnictví. Uspokojení poptávky bydlení a občanské vybavenosti pro zajištění mladých rodin je klíčové pro stabilizaci obyvatelstva produktivního věku a zvyšování celkového potenciálu sídla.

Potenciál demografické struktury také postupně mění nároky na užívání sídel – stárnutí populace vyvolává rozvoj specifických druhů občanského vybavení.

Všechny **uvedené vlivy vyvolávají potřebu maximální adaptability vystavěného prostředí i jeho zázemí**, protože nároky na využívání území se stále častěji mění, ať již z enviromentálních nebo sociálních důvodů.

8. Závěrečné shrnutí a doporučení

Byly prověřovány hypotézy:

H1 Kvalita prostředí sídel je úměrná víceúčelovosti, pestrosti vazeb v území – tedy schopnosti stávajících struktur adaptovat se na změny podmínek v čase.

Hypotéza byla prověřována analytickou částí výzkumu, kde byly vyhodnoceny stabilní struktury zástavby. Stabilní struktura prokázala svou schopnost adaptace na požadavky vývoje v posledních 200 letech a vytvořila zpravidla základ center sídel, které dosud určují charakter osídlení a vnímání kvalitativních charakteristik sídel. Více patrný je tento trend v menších obcích, kde je nynější základ struktury často totožný s historickým stavem, méně patrný je u sídel s výrazným podílem novodobých produkčních areálů – nejvíce u města Kuřim. Sledování kvality prostředí sídel je značně obsáhlým tématem, které by vyžadovalo samostatný výzkum, tuto práci jsem proto omezila na kvantitativní a kvalitativní výzkum vybraných kritérií adaptability na podkladu dat pro plošně omezené území (ORP Kuřim a ORP Židlochovice)

H2 Postupně utvářená struktura osídlení podle předpokladu disponuje takovou strukturou vazeb, která poskytuje vzhledem ke změnám podmínek dostatečnou adaptabilitu.

Hypotézu jednoznačně prokazuje míra dochované stabilní struktury v rámci sledovaných sídel, která je kontinuálně využívána, i když postupně došlo k proměně využívání, obměnám staveb. Sledované území zahrnuje podstatnou měrou starší venkovskou zástavbu, využívanou polyfunkčně pro zpracování a uskladnění zemědělské produkce, bydlení, služby i další funkce. Původní struktury se vyrovnaly s proměnou příměstského území Brna primárně pro rezidenční funkce.

V této oblasti práce přináší nové poznatky v tom, že ve všech sledovaných sídlech lze vysledovat urbánní strukturu sídla, která existovala již v 19. století (kdy je možné jej vysledovat v relevantním mapovém podkladu – na císařských otiscích Stablního katastru) a zůstala součástí urbanismu obce dosud. Je proto definována jako „stabilní struktura.“

Ve všech sledovaných případech se jedná o postupné přetváření struktury a rozvíjení vazeb (komunikačních, krajinných) k okolí, postupnou adaptací získala sídla současnou podobu.

H3 Adaptabilita je schopnost sídelní struktury reagovat na změny podmínek – přírodních, hospodářských i sociálních. Schopnost transformace má zásadní vliv na další rozvoj sídel a je úzce propojena s udržitelným rozvojem území.

Sídla brněnské metropolitní oblasti – dle posouzení vzorku ORP Židlochovice a ORP Kuřim – lze považovat za adaptabilní. Přizpůsobivost sídelních struktur byla v čase prověřena u stabilních struktur, které procházejí proměnou nároků na využívání území již téměř 200 let. V průběhu tohoto období byly zachovány podstatné části sídel. Tyto části lze označit za multimodální a dostatečně elastické, protože došlo k funkční proměně – většina těchto ploch je nyní věnována bydlení, které je stěžejní funkcí oblasti perimetru Brna.

Na základě zjištění lze konstatovat, že nejtrvalejší struktury jsou ty, které uspokojují základní potřeby člověka a jsou vybudovány v lidském měřítku – stavby pro bydlení a doprovodné funkce.

Stavby produkčního charakteru jsou méně adaptabilní již z titulu své funkce, která je poplatná specifikům konkrétního využití a technologické úrovni výrobních procesů v době svého vzniku. Z toho důvodu je většina produkční zástavby nadmístního významu nahrazována novými strukturami většího měřítka, ať již v rámci původních areálů nebo nově budovaných areálů blíže nadmístním přepravním kapacitám – do okolí dálnic, železnice.

Míra rozvoje sídel zastavitelnými plochami je úměrná tempu dosavadního rozvoje. Je podstatnější a razantnější pro větší sídla.

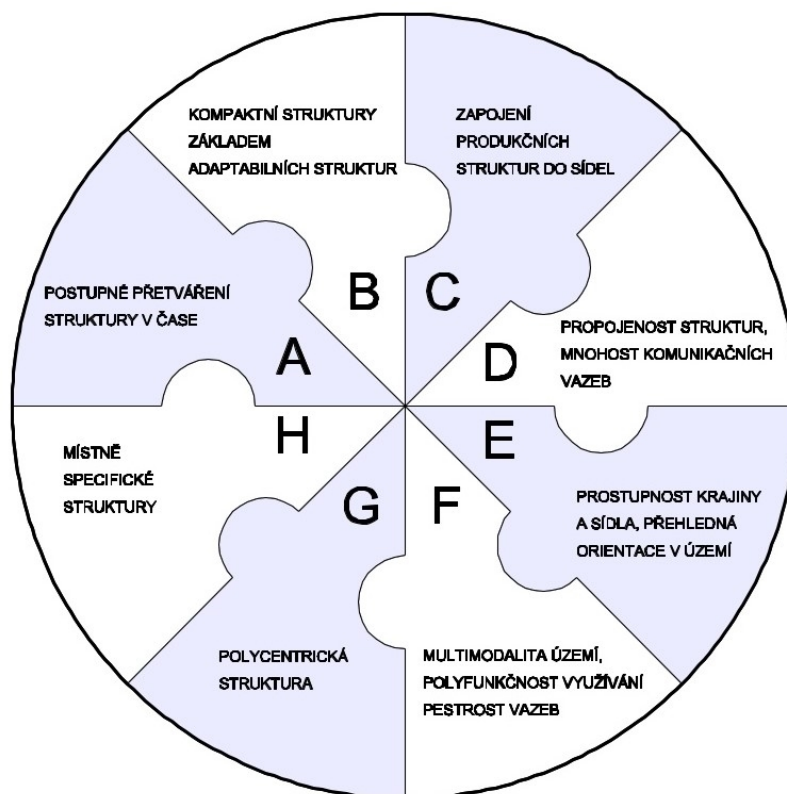
Struktury sledovaného příměstského prostředí jednoznačně prokazují schopnost transformace, a to zejména vymezená stabilní struktura. Struktury pozdějšího období často doposud neprošly transformací, protože to nebylo potřebné – kontinuálně slouží využití, pro které byly vytvořeny – zejména obytná zástavba. Za úspěšnou transformaci struktur lze považovat proměnu některých výrobních areálů ze zemědělské výroby na využití pro výrobu jinou, skladování. Větší část struktur výroby je při proměně pro nové využití nahrazována strukturami novými. Jen minimum původních produkčních areálů se ve sledovaném území stává brownfieldy déle nevyužitými, většinou z důvodu problematické polohy a dostupnosti. Konverzi pro jiné funkce omezuje využitelnost původní zástavby a její územní vazby (např. velkostatek v Těšanech)

Zhodnocení míry naplnění cílů práce

Cílem práce bylo vysledování a popis charakteristických vlastností adaptabilních sídelních struktur ve vztahu ke zjištění na základě mapových podkladů.

Cíle práce byly naplněny tím, že charakteristické vlastnosti adaptabilních sídelních struktur byly zjištěny na podkladu kvalitativní analýzy vývoje a proměny urbánních struktur Židlochovice a Kuřimska a při stanovení kritérií charakteristických vlastností adaptabilních sídelních struktur.

Analytická část výzkumu (první etapa výzkumu) umožnila na základě rozboru struktur jednotlivých sídel oblasti charakteristické vlastnosti vysledovat a následně v zobecnit do podoby kritérií, jejichž výskyt v jednotlivých sídlech byl sledován v třetí etapě výzkumu (vyhodnocení sledovaných kritérií), vysledovanými vlastnostmi adaptabilních sídelních struktur jsou v souhrnu především:

Lze konstatovat, že většina charakteristik přírodních struktur (síťová propojenost, různorodost, až nadbytečnost (redundance) funkcí, široká distribuce struktur napříč úrovněmi, schopnost sebeorganizace, hierarchizace, multimodalita) je vlastní i sídelní struktuře a byla ve zkoumaném území v různé míře vysledována. Uvedené charakteristiky se propsaly do kritérií sledovaných ve třetí fázi výzkumu v rámci této práce. Skutečnost, že nejsou všechny charakteristiky naplňovány dostatečně a optimálně, je patrné v konkrétních disbalancích, vyžadujících následné řešení. Nedostatečná je zejména míra

propojenosti struktur, mnohost komunikačních vazeb, která by umožnila optimální distribuci funkcí v území. Popis a řešení této problematiky je již nad rámec této práce.

Odpovědi na výzkumné otázky

- Jaké jsou znaky adaptabilních struktur?

Otázka je zodpovězena stanovením charakteristických vlastností adaptabilních sídelních struktur

- Jak formovat nové sídelní struktury jako adaptabilní?

Otázka je zodpovězena zobecněním výsledku sledování kvalitativních kritérií, jejichž výskyt ve sledovaném území zaznamenala třetí fáze výzkumu. Požadavky kladené na formování nových adaptabilních sídelních struktur (druhá otázka), které lze formulovat takto:

- **Struktura umožní postupné přetváření v čase** – zajistí flexibilitu využití, dílčí změny a úpravy
- **Struktura se zapojí do okolního území**, bude spoluvytvářet celkovou strukturu území, zejména nenaruší stávající územní vazby a kompozici sídla
- **Struktury produkčních staveb**, jejichž povaha to umožní, budou reagovat na strukturu sídla a vhodné propojení s okolním územím, s jinými funkcemi v území
- **Bude podporována propojenost struktur, mnohost komunikačních vazeb**, která umožní lépe reagovat na potřeby změn, zajistí obsluhu území v případě nenadálých událostí, vytvoří krátké vzdálenosti a spojení v rámci struktur a tím efektivní užívání a úpravy struktury, umožní efektivní sebeorganizaci.
- Stavební struktury umožní prostupnost krajiny a sídla a přehlednou orientaci v území podpoří interakci sídla a krajiny a efektivní organizaci vazeb v území.
- Bude podporována multimodalita území, polyfunkčnost využívání a pestrost vazeb jako předpoklad víceúčelovosti a tím snadné obměny a adaptace struktury.
- V zájmu zajištění krátkých územních vazeb **bude vytvářena polycentrická struktura** území jako předpoklad soběstačnosti.
- **Budou respektovány místně specifické struktury** jakožto znaky charakterizující jedinečnost místa a podporující vazbu uživatel k území a zvažován význam orientačních a dominantních prvků.

Závěrečné shrnutí a doporučení

Adaptabilita sídelních struktur byla zkoumána na základě proměn využití stávajících struktur a na základě možností, které pro další využívání území stanovují územní plány obcí. Výzkum se zaměřil na vybraná území, reprezentativní pro Metropolitní oblast Brna – oblast Židlochovicka (správní území obce s rozšířenou působností Židlochovice) jižně od Brna a oblast Kuřimska (správní území obce s rozšířenou působností Kuřim) severně od Brna, a to v průběhu sledovaného období (cca od r. 1826 dosud).

Kvalitativní výzkum popsal vývoj, současný stav i očekávaný výhled formování urbanistické struktury obcí a měst obou oblastí, následně pojmenoval charakteristické vlastnosti adaptabilních sídelních struktur, které se vztahují ke sledovanému území na základě sledování vybraných hodnotících kritérií.

Charakteristický vývoj v Metropolitní oblasti města Brna byl ilustrativně porovnán s referenčním příkladem vývoje obce Mengeš v příměstské oblasti Lublaně ve Slovinsku.

Byly definovány a vymezeny „stabilní struktury“ území. To následně umožnilo kvantitativně porovnat míru dosavadního plošného rozvoje sídel s předpokládaným rozsahem budoucího rozvoje, vymezeného platnými územními plány. Z těchto ukazatelů lze vysledovat dynamiku rozvoje sídel, odlišnosti a specifika rozvoje obou zkoumaných oblastí výzkumu.

Ve vymezeném území byl sledován soubor kritérií adaptability a vyhodnocen stupeň adaptability jednotlivých sídel.

Výsledky vypovídají do značné míry o dynamice a problémech rozvoje příměstské oblasti Brna jako celku, rozšíření vzorku území nebo větší škála sledovaných kritérií navazujícího výzkumu může poskytnout přesnější obraz stavu území jako celku.

Adaptabilita je klíčovou vlastností sídla z hlediska schopnosti čelit aktuálním problémům, souvisejícím např. se změnou klimatu a navazujícími souvislostmi, demografickými problémy (stárnutí populace, nerovnoměrnost demografického vývoje, migrace apod.) Nároky na využití území se stále proměňují.

Proměny struktur sídel jsou v porovnání s frekvencí nárokováných změn pomalé a nákladné. Náhrady celých struktur se jeví jako nepřijatelné z více hledisek (např. enviromentálního, ekonomického). Průběžná adaptace sídelních struktur je tedy jediným východiskem pro dlouhodobě udržitelný způsob využívání životního prostoru, který nám Země poskytuje.

Seznam prací autora se vztahem k tématu

Publikační výstupy

JENČKOVÁ, B. Formování nových struktur v suburbánním prostředí. In *8th Annual Conference on Architecture and Urbanism 2019*. Brno: vysoké učení technické v Brně, 2019. s. 20-27. ISBN: 978-80-214-5802-4.

JENČKOVÁ, B. Elasticita sídelní struktury a rozvoj sídel do krajiny: podíl zastavěného území a zastavitelných ploch v krajině. In *PhD Research Symposium 2018*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2018. s. 12-19. ISBN: 978-80-214-5664-8.

JENČKOVÁ, B. Elasticita jako určující faktor přirozené obnovy sídelní struktury. In *PhD Research Symposium*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2017. s. 13-20. ISBN: 978-80-214-5549-8.

KOPÁČIK, G.; WITTMANN, M.; KILNAROVÁ, P.; KUČERA, P.; FRANTIŠÁK, L.; HAVLIŠ, K.; ŠIMARA, E.; HÝLOVÁ, A.; MATYÁŠOVÁ, J.; LEITMANNOVÁ, A.; VAISHAR, A.; JENČKOVÁ, B.; HOFMAN, P.; OBRŠÁL, N. *Vliv charakteru a umístění urbanistické struktury na udržitelný rozvoj území, Případové studie Brno–Ostrava–Zlín*. Brno: Akademické nakladatelství CERM©, s.r.o., 2019. 480 s. ISBN: 978-80-7623-007-1.

Odborné a grantové aktivity

Spolupráce na výzkumném projektu:

Projekt GA ČR 17-26104S - Vliv charakteru a umístění urbanistické struktury na udržitelný rozvoj území pod vedením doc. Ing. arch. Gabriela Kopáčka, Dr. – výzkum v obcích Syrovice, Česká, Moravany u Brna

Studijní pobyt v zahraničí – sběr dat a podkladů pro dizertační práci
v termínu 4.6. – 3.7. 2018

Adresa školy: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Zoisova cesta 12, 1000 Ljubljana, Slovenija

Odborný garant pobytu : Prof. Dr. Tadeja Zupančič, univ. dipl. inž. arh.

Koordinátor Erasmus: doc. dr. Matevz Juvancic Departmental Erasmus Coordinator

Ostatní odborné publikace a aktivity

Konference

HRUBÝ, J.; BOHÁČ, I.; KOPÁČIK, G.; PALACKÝ, J.; KUBÍNOVÁ, Š.; HORÁKOVÁ, E.; JENČKOVÁ, B.; HAVLIŠ, K.: Symposium specifického výzkumu 2018. Fakulta architektury VUT v Brně (12.02.2018)

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.: PhD Research Symposium 2018. FA VUT v Brně (07.11.2018)

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.: PhD Research Symposium 2017. Brno (08.11.2017)

PALACKÝ, J.; BOHÁČ, I.; KOPÁČIK, G.; KRISTEK, J.; LIČKOVÁ, N.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.; NOVÁK, J.; KUBÍNOVÁ, Š.; HORÁKOVÁ, E.; JENČKOVÁ, B.; HAVLIŠ, K.; HRUBÝ, J.; PETŘÍČKOVÁ, M.; VIKTORIN, J.; WITTMANN, M.; VYLETELOVÁ, S.: Symposium specifického výzkumu 2016. FA VUT v Brně (02.12.2016)

Výstavy odborné

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.; OBRŠÁL, N.; VAŠUT, R.; ŠIMARA, E.; KILNAROVÁ, P.; JENČKOVÁ, B.; STRUHAŘÍK, D.; BOUŠKOVÁ, L.; MUSÁLEK, F.; ŠTĚPÁNKOVÁ, L.; NEUMAYEROVÁ, E.; BAŽÍK, L.: Exhibition of

Conference posters of the 8th Annual Conference on Architecture and Urbanism 2019. Brno, Czech Republic (04.11.2019)

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.; HORÁKOVÁ, E.; JENČKOVÁ, B.; KILNAROVÁ, P.; MATYÁŠOVÁ, J.; MOGGERT, M.; OBRŠÁL, N.; SMRŽOVÁ, K.; ŠTĚPÁNKOVÁ, L.; ZÍKA, V.; GABRIEL, M.; ADAMEC, E.; BAŽÍK, L.; HOLOPÍRKOVÁ, L.; KUDA, D.; STRUHAŘÍK, D.; NOVÁK, J.: Výstava konferenčních posterů PhD Research Symposia 2018. Brno (05.11.2018)

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.; JENČKOVÁ, B.; HORÁKOVÁ, E.; JEŽKOVÁ, T.; KILNAROVÁ, P.; KRAUT, J.; LEITMANNOVÁ, A.; LIČKOVÁ, N.; MATYÁŠOVÁ, J.; ŠTĚPÁNKOVÁ, L.; KŘÍŽOVÁ, I.; KUDA, D.; SERENČKO, I.; SMRŽOVÁ, K.: Výstava konferenčních posterů PhD Research Symposia 2017. Brno, galerie MINI (03.11.2017)

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.; JENČKOVÁ, B.; BELÁČKOVÁ, K.; HLAVSA, T.; JOJA, M.; NOVÁK, J.; CHROBOCZKOVÁ, A.; KILNAROVÁ, P.; KUBÍNOVÁ, Š.; LIČKOVÁ, N.: Výstava konferenčních posterů 6. mezinárodní konference oboru architektura a urbanismus 2016. Brno, galerie MINI (11.11.2016)

PALACKÝ, J.; DOKOUPILOVÁ PAZDERKOVÁ, K.; JENČKOVÁ, B.; HORÁKOVÁ, E.; BOHÁČ, I.; KOPÁČIK, G.; KOZELSKÝ, T.: Výstava konferenčních posterů Symposia specifického výzkumu 2016. Brno, galerie MINI (11.11.2016)

Odborná činnost - publikace v RUV

2024

JENČKOVÁ, B. JENČEK, T.: Bosonožské náměstí – úprava veřejného prostranství – 1. etapa realizace REALIZACE 2024. (architektura)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán Podbřežice. PROJEKT, 2024. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie „Hrušovany u Brna – Plochy ÚS4 (Z7, Z9,N8, N9) Pod Střediskem“. PROJEKT, 2024. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie LEVANDULOVÁ FARMA, k. ú. Starovičky. PROJEKT, 2024. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie lokality Kamínky (US-9), k. ú. Rosice u Brna. PROJEKT, 2024. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Předklášteří, zastavitelná plocha Z11, lokalita „Rybník“. PROJEKT, 2024. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Předklášteří, zastavitelná plocha Z7, lokalita „Pod Šafranicí“. PROJEKT, 2024. (urbanismus a územní plánování)

2023

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Bučovice, ÚS1 – U Škol. PROJEKT, 2023. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Bučovice, ÚS4 – Stará hora. PROJEKT, 2023. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán Olšany. PROJEKT, 2023. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Návrh územního plánu Podolí. PROJEKT, 2023. (urbanismus a územní plánování)

2022

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Ořechov, "Tikovice - ul. Nová" 24-SO. PROJEKT, 2022. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Komín, Palcary – jih. PROJEKT, 2022. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán Unkovice. územní plán schválený. REALIZACE 2022. (urbanismus a územní plánování)

2021

JENČKOVÁ, B., HORÁKOVÁ, K.: Stavební úpravy sokolovny Zaječí. REALIZACE 2021. (architektura)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Čechyně, Rousínov, k.ú. Čechyně. PROJEKT, 2021. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie „Veřejná prostranství centrální obytné zóny“, k. ú. Měnin. PROJEKT, 2021. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Lelekovice, lokality Z35 „Hlavní 1“ a Z36 „Hlavní 2“. PROJEKT, 2021. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Ořechov, k.ú. Ořechov, lokalita "Sokolská",15-SO. PROJEKT. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Ořechov, k.ú. Ořechov, lokalita "Pláně", 28-SO – ÚS A. PROJEKT, (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Plocha Z79/BI Územního plánu Pustiměř, Bydlení v rodinných domech – individuální. PROJEKT, 2021. (urbanismus a územní plánování)

2019

JENČKOVÁ, B.: Územní plán Rajhradice. PROJEKT, 2019. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán Vlkov. PROJEKT, 2019. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: „Na Stráži“ - Vrbice. PROJEKT, 2019 (urbanismus a územní plánování)

2018

JENČKOVÁ, B.: Územní studie MČ Brno-Komín, lokalita Bystrcká. PROJEKT, 2019. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Lokalita Výholec – prodloužení ulice Chaloupky.

JENČKOVÁ, B.: Regulační plán RP1 – bydlení mezi ulicemi Žerotínovo nábřeží a Komenského. PROJEKT, 2018

JENČKOVÁ, B.: Návrh územního plánu Bratčice. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán obce Hlína. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán obce Hlína. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní plán Dobřčice. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Regulační plán RP4 – nároží Žerotínova nábřeží a část Strejcova sboru. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Územní studie Židlochovice – plochy přestaveb. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

JENČKOVÁ, B.: Návrh územního plánu Bratčice. PROJEKT, 2018. (urbanismus a územní plánování)

2017

JENČKOVÁ, B.: Návrh územního plánu Blučina. PROJEKT, 2017 JENČKOVÁ, B.: Územní studie Bohunice, ul. Lány. PROJEKT, 2017 (urbanismus a územní plánování)

Bibliografie

Adaptace sídel na změnu klimatu, 2019. Online. Adaptace sídel. Hradec Králové: Civitas per Populi. Dostupné z: <http://www.adaptacesidel.cz/?news-date=2019-02-17>. [cit. 2019-02-17].

ALFASI, Nurit a PORTUGALI, Juval, 2004. Planning Just-in-Time versus planning Just-in-Case. *Cities*,. Roč. 21, č. 1, s. 29-39. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2003.10.007>.

ANTROP, Marc, 1998. Landscape change: Plan or chaos? *Landscape and Urban Planning*. Roč. 41, č. 3-4, s. 155-161. Dostupné z: [https://doi.org/DOI: 10.1016/S0169-2046\(98\)00068-1](https://doi.org/DOI: 10.1016/S0169-2046(98)00068-1).

Archiv ČÚZK, 2024, 2025. Online. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>. [cit. 2025-02-21].

BATTY, Michael, 2013. *The new science of cities*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. ISBN 978-0-262-01952-1.

BEIRAO, Jose, 2011. Creating Specific Grammars with Generic Grammars: Towards Flexible Urban Design. *Nexus Network Journal*. Roč. 13, č. 1, s. 73-111. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s00004-011-0059-3>.

BETTENCOURT, Luís M. A.; LOBO, José; HELBING, Dirk; KÜHNERT, Christian a WEST, Geoffrey B., 2007. Growth, innovation, scaling, and the pace of life in cities. *PNAS*. Roč. 104, č. 17, s. 6. Dostupné z: <https://doi.org/doi.org/10.1073/pnas.0610172104>.

BOLINA, Pavel; MARTÍNEK, Jan; CÍLEK, Václav a ŠLÉZAR, Pavel, 2022. *Jantarová stezka*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-3235-5.

ČSÚ, 2018 - 2025. Online. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/>. [cit. 2025-02-21].

ČÚZK, 2018 - 2025. Online. Dostupné z: <https://geoportal.cuzk.gov.cz/>. [cit. 2025-02-21].

EVANS-COWLEY, Jennifer, 2010. Planning in the Real-Time City: The Future of Mobile Technology. *Journal of Planning Literature*. Roč. 25, č. 2, s. 136-149. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0885412210394100>.

Evropská úmluva o krajině, 2017. In: . Dostupné také z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva/\\$FILE/OZV_cesky_text_EoUK_20170220.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva/$FILE/OZV_cesky_text_EoUK_20170220.pdf).

FISTER, Peter, 1993. *Arhitekturne krajine in regije Slovenije*. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za Okolje in Prostor, Zavod RS za Prostorsko Planiranje. ISBN 96-190-0331-4.

FISTER, Peter; SODELAVCI NUŠA BOH-PEČNIK ... [ET AL.]; [GRAFIČNO GRADIVO AVTOR ... [ET AL.] a PREVOD UVODNEGA TEKSTA V ANGLEŠČINO IN NEMŠČINO VLADA RS, Skupne službe za prevajanje], 1993. *Glosar arhitekturne tipologije*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, Zavod Republike Slovenije za prostorsko planiranje. ISBN 96-190-0330-6.

GHAEMI, Parisa; SWIFT, Jennifer; SISTER, Chona; WILSON, John P. a WOLCH, Jennifer, 2009. Design and implementation of a web-based platform to support interactive environmental planning. *Computers, Environment and Urban Systems Volume 33, Issue 6, November 2009, Pages 482-491*. Roč. 33, č. 6, s. 482-491. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.compenvurbsys.2009.05.002>.

GILCHRIST, Alison, 2000. The well-connected community: networking to the edge of chaos. *Community Development Journal*. Roč. 35, č. 3, s. 264-27. Dostupné z: <https://doi.org/doi.org/10.1093/cdj/35.3.264>.

HNILIČKA, Pavel, 2012. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů : urbanismus do kapsy*. 2., dopl. vyd. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-592-4.

HRŮZA, Jiří, 2014. *Svět měst*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1808-3.

- KARAKIEWICZ, Justyna Anna a SCHNABEL, Marc Aurel, 2007. Rethinking Parameters in Urban Design. *International Journal of Architectural Computing*. Roč. 5, č. 1, s. 84-98. Dostupné z: <https://doi.org/10.1260/147807707780912994>.
- Komplexní adaptivní systém*, 2001-. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Complex_adaptive_system. [cit. 2019-02-17].
- KOUCKÝ, Roman, 2018. Metropolitní sen o Malé Praze. *Hospodářské noviny*. Roč. 2018, č. 25. 5., s. 16. ISSN 0862-9587.
- KUČA, Karel, 2000. *Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. Praha: Baset. ISBN 80-86223-11-6.
- LÖW, Jiří a MÍČAL, Igor, 2003. *Krajinný ráz*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. ISBN 80-86386-27-9.
- MAIER, Karel et al, 2012. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4198-7.
- Mapy.cz*, 2018 - 2025. Online. Dostupné z: <https://mapy.cz/>. [cit. 2025-02-21].
- MATUŠ, Vladimír, 2018. Co plánovat a co neplánovat - to je, oč tu běží. *Urbanismus a územní rozvoj*. Roč. XXI, č. 3, s. 48-54.
- MEHAFFY, Michael W., 2015. *Design for a living planet*. Portland, Oregon: Sustasis Press. ISBN 978-0-9893469-5-5.
- MULÍČEK, Ondřej a OLŠOVÁ, Ida, 2002. MĚSTO BRNO A DŮSLEDKY RŮZNÝCH FOREM URBANIZACE. *Urbanismus a územní rozvoj*. Roč. V, č. 6, s. 17-21.
- Politika územního rozvoje České republiky ve znění aktualizace č. 7, 2024*. Online. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/83210248-68ef-4474-a19e-61fa812c1081/Uplne_zneni_PUR_CR_zavazne_od_1-3-2024.pdf.aspx?ext=.pdf. [cit. 2025-02-21].
- PORTUGALI, Juval, 2000. *Self-Organization and the City*. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg. ISBN 978-366-2040-997.
- POTOČNIK, Tina, 2013. *Razvoj in preobrazba primestnih naselij s primerom naselja Mengeš. (Development and transformation of suburban settlements with the case study of Mengeš.)*. Finished PhD research, vedoucí prof.dr. Peter Fister, doc. Natasa Koselj. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo.
- Právní stav dokumentace po vydané změně č.II ÚPO Jinačovice*, 2016. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/jinacovice.html>. [cit. 2025-01-30].
- Region Židlochovicko*, 2000-2024. Online. PUBLIKAČNÍ A REDAKČNÍ SYSTÉM PUBLIC4U. Mapa webu Aktuality Přihlášení Cookies Publikační a redakční systém Public4u © 2000-2024. Dostupné z: <http://www.zidlochovicko.cz/cs/obce-regionu/>. [cit. 2024-11-17].
- ROZMANOVÁ, Naděžda a GAJDÍKOVÁ, Zuzana, 2016. *Principy a zásady urbanistické kompozice v příkladech*. Vydání: první. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. ISBN 978-80-7538-073-9.
- RYBICKA, Iwona; STOPKA, Ondrej; L'UPTÁK, Vladimír; CHOVANCOVÁ, Mária a DROŽDZIEL, Paweł, 2018. <https://doi.org/10.1051/mateconf/201824403002>. Online. In: . 5.12.2018. Dostupné z: <https://doi.org/10.1051/mateconf/201824403002>. [cit. 2025-02-09].
- SCALBERT, Irénée, 2011. The Architect as Bricoleur. *Candide*. Roč. No. 4, č. 07/2011, s. 69-88.

STAVRIC, Milena; MARINA, Ognjen; MASALA, Elena; PENSA, Stefano a KARANAKOV, Bojan, 2012. From 3D Building Information Modeling Towards 5D City Information Modeling. In: *3D Issues in Urban and Environmental Systems*. In book: 3D Issues in Urban and Environmental Systems, Publisher: Esculapio, Editors: Billen R, Cagliioni M, Marina O, Rabino G, San José R, pp.51-58: Esculapio, Editors: Billen R, Cagliioni M, Marina O, Rabino G, San José R, s. 51-58.

STEAD, Dominic; NADIN, Vincent; ALAVERDYAN, Ruzan; FESTAS, Maria Jose; KOWALEWSKI, Adam et al., 2008. *Spatial Planning: Key Instrument for Development and Effective Governance*. Geneva: ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE.

ŠAŠEK DIVJAK, M., 1999. Guiding urban development on the municipal level. *Urbani izziv*. Roč. 10, č. 2, s. 163-167. Dostupné z: <https://doi.org/10.5379/urbani-izziv-1999-10-02-002>.

Teorie centrálních míst, 2001-. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Teorie_cent%C3%A1ln%C3%ADch_m%C3%ADst. [cit. 2019-02-17].

Teorie chaosu, 2018. Online. Wikipedia. Creative Commons. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Teorie_chaosu. [cit. 2019-02-07].

TRUMMER, Peter, 2009. Morphogenetic Urbanism. *Architectural Design*. Roč. 79, č. 4, s. 64-67. Dostupné z: <https://doi.org/doi.org/10.1002/ad.919>.

ÚP Měnin po změně č. 2, 2021. Online. Menin.cz. Dostupné z: <https://www.menin.cz/urad/uzemni-plan>. [cit. 2025-01-30].

ÚP Unkovice - nový, 2022. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-unkovice.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP Rajhrad po změně č.1, 2022. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/mesto-rajhrad.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění dokumentace po vydaných Změnách č.1, č.2, č.3, č.4 a č.5 ÚP Kuřim, 2024. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/kurim.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění po vydané Změně č.2 ÚP Česká, 2023. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/ceska.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění po vydaných Změnách č.1 - č.7 ÚP Lelekovice, 2024. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/lelekovice.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění po změně č.2 ÚP Rozdrojovice, 2023. Online. Město Kuřim. 6. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/rozdrojovice.html>. [cit. 2025-01-22].

Úplné znění ÚP Čebín po vydané změně č.1, 2023. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/cebin.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP Otmarov po Změně č.II, 2022. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-otmarov.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP po změně č. 1 územního plánu Žatčany, 2024. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-zatcany.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP po změně č.1 ÚP Žabčice, 2021. Online. Oficiální stránky obce Žabčice. Dostupné z: <https://www.zabcice.cz/urad/uzemni-plan/?search=&kateg=38>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP Sobotovice po změně č.1, 2022. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-sobotovice.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP Těšany po změně č. I, změna č. II ÚP Těšany, 2018. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-tesany.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP Veverská Bítýška po změně č.4, 2022. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/veverska-bityska.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění ÚP Židlochovice po změně č. IX, 2024. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/mesto-zidlochovice.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění Územního plánu Blučina po změně č. 1, 2024. Online. Oficiální stránky obce Blučina. 15. 10. 2024. Dostupné z: <https://www.obecblucina.cz/obec/uzemni-plan/uplne-zneni-uzemniho-planu-blucina-po-zmene-c-1/>. [cit. 2025-01-22].

Úplné znění Územního plánu Holasice po změně č. 1 a č. 2, 2023. Online. Oficiální stránky obce Holasice. Dostupné z: <https://www.holasice.cz/obecni-urad/dokumenty-obce/uzemni-plan-holasice-1/?search=&kateg=63>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění územního plánu Medlov po změně č. 3, 2023. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/mestys-medlov.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění Územního plánu Moutnice po změně č.2, 2021. Online. Obec Moutnice. Dostupné z: <https://www.oumoutnice.cz/obecni-urad/uzemni-plan>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění územního plánu Nosislav po změně č.1, 2023. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/mestys-nosislav.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění Územního plánu obce Nesvačilka po změně č. 1, 2020. Online. Obec Nesvačilka. Dostupné z: <https://www.nesvacilka.cz/uplne-zneni-uzemniho-planu>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění územního plánu Opatovice po změně č.1, 2023. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-opatovice.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění územního plánu Rajhradice po změně č.1.2, 2024. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-rajhradice.html>. [cit. 2025-01-30].

Úplné znění Územního plánu Syrovice po změně č. 2, 2022. Online. Syrovice - Oficiální web. Dostupné z: <https://www.syrovice.cz/uplne-zneni-uzemniho-planu-syrovice-po-zmene-c-2/d-7686>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Bratčice, 2023. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-bratcice.html>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Hvozdec, 2022. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/hvozdec.html>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Chudčice, 2023. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/chudcice.html>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Moravské Knínice, 2022. Online. Město Kuřim. Dostupné z: <https://www.kurim.cz/cs/zajima-me/uzemni-planovani-obci-spravniho-obvodu-vcetne-kurimi/moravske-knince.html>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Popovice, 2023. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-popovice.html>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Přisnotice, 2022. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-prisnotice.html>. [cit. 2025-01-30].

Územní plán Vojkovice, 2022. Online. Město Židlochovice. Dostupné z: <https://www.zidlochovice.cz/cs/mestsky-urad/uzemni-plan-y-obci/obec-vojkovice.html>. [cit. 2025-01-30].

VEREBES, Tom, 2014. *Masterplanning the Adaptive City: Computational Urbanism in the Twenty-First Century*. New York: Routledge. ISBN 9781135055141.

VIDMAR, Jernej, 2016. *Interaktivna regulacija oblike zazidave. (Interactive regulation of built form.)*. Finished PhD research, vedoucí prof. Janez Koželj. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo.

Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon starý, 2006. Online. www.zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>. [cit. 2025-02-21].

Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, platný od 29.07.2021, účinný od 1.1.2024. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-283>.

Zásady územního rozvoje jihomoravského kraje, 2022. Online. <https://www.kr-jihomoravsky.cz/>. 2024. Dostupné z: https://www.kr-jihomoravsky.cz/archiv/oupsr/zur_jmk_a2a1_UZ/WEB/. [cit. 2025-02-21].

Žatčanské rybníky. Online. Obec Žatčany. Dostupné z: https://www.obeczatcany.cz/resources/upload/data/2229_%AEat%E8ansk%E9%20rybn%EDky.pdf. [cit. 2025-02-07].

Žatčany, 2001-. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDat%C4%8Dany>. [cit. 2025-02-07].

Seznam obrázků a grafů

Obr. 1: Vymezené stabilní struktury, rozvojové plochy a zastavěné území – Rajhradice.....	18
Obr. 2: Celkový průměr hodnot za ORP Židlochovice:	21
Obr. 3: Celkový průměr hodnot za ORP Kuřim:.....	21
Obr. 4: Schematické mapy výskytu charakteristických vlastností struktur	24